

**INFORMACE
O PROBLEMATICE EXTREMISMU
NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY
V ROCE 2003**

OBSAH

I. Úvod	2
II. Situace v České republice před vstupem do Evropské unie	2
2.1 Zabezpečení problematiky extremismu na území České republiky	3
2.2 Hodnocení České republiky mezinárodními organizacemi z hlediska dodržování lidských práv v roce 2003	4
2.2.1 Organizace spojených národů	4
2.2.2 Rada Evropy	4
2.2.3 Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě	5
III. Problematika extremismu v České republice v roce 2003	5
3.1 Stručná charakteristika extremistické scény	5
3.1.1 Pravicový extremismus	5
3.1.1.1 Neonacistická scéna	5
3.1.1.2 Nacionalistické skupiny	6
3.1.2 Levicový extremismus	7
3.1.2.1 Anarchoautonomní hnutí	7
3.1.2.2 Marxisticko – leninské skupiny	8
3.1.3 Ostatní	9
3.1.3.1 Problematika diváckého násilí	9
3.1.4 Shrnutí	9
3.2 Trestná činnost s extremistickým podtextem	10
3.2.1 Situace v ČR a v jednotlivých krajích	10
3.2.2 Nejzávažnější případy z hlediska Policie ČR	10
3.2.3 Problematika koncertů pravicově extremistických hudebních skupin	11
3.2.4 Zneužívání Internetu	12
3.2.5 Trestná činnost páchaná prostřednictvím tiskovin, symbolik a zástupných znaků	12
3.2.6 Trestná činnost spjatá s diváckým násilím	12
IV. Situace ve středoevropském geopolitickém regionu	13
V. Nejvýznamnější aktivity státních orgánů v roce 2003	15
5.1 Vláda ČR	15
5.2 Ministerstvo vnitra a Policie ČR	16
5.2.1 Zabezpečení mezinárodní spolupráce v boji proti extremismu	16
5.2.2 Poradní orgány působící v rámci Ministerstva vnitra	17
5.2.3 Ostatní	18
5.2.4 Zabezpečení problematiky extremismu v rámci Policie ČR	21
5.3 Ministerstvo spravedlnosti a Nejvyšší státní zastupitelství	21
5.3.1 Ministerstvo spravedlnosti	21
5.3.2 Nejvyšší státní zastupitelství	22
5.4 Ministerstvo zahraničních věcí	24
5.5 Ministerstvo obrany	25
5.6 Preventivní aktivity	25
5.6.1 Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	25
5.6.2 Ministerstvo kultury	27
5.6.3 Ministerstvo práce a sociálních věcí	27
VI. Závěr	28

Přílohy: grafy (č. 1 a 2), tabulka (č. 1) a mapa.

I. Úvod

Ministerstvo vnitra ČR ve spolupráci s resortem spravedlnosti zpracovávalo od r. 1998 každoročně Zprávu o problematice extremismu na území ČR. V současné době je k dispozici souvislá řada šesti zpráv, které podchycují období let 1996/1997 – 2002.

Situace v r. 1998, kdy resort vnitra přistoupil ke zpracování zpráv, byla zcela odlišná od situace v r. 2003, respektive na začátku r. 2004. Od r. 1998 docházelo k systematickému zabezpečování problematiky extremismu. Postupně se vytvářela strategie boje s projevy extremismu, rasismu a xenofobie. Konstituovalo se institucionální zabezpečení problematiky v rámci bezpečnostních složek, byla přijímána opatření jak preventivního, tak ale i represivního charakteru, nevylučuje opatření zabezpečující trvalý monitoring české a zahraniční extremistické scény a kriminálních projevů tohoto závažného společenského fenoménu. Řada z těchto opatření má trvalý charakter.

Lze konstatovat, že díky několikaletému úsilí Ministerstva vnitra ČR, Policie ČR a dalších resortů a orgánů státní správy, stejně jako zpravodajských služeb, je v současné době tato problematika zabezpečena jak v rovině represivní, tak preventivní. S ohledem na tyto skutečnosti přistoupilo Ministerstvo vnitra k prezentaci problematiky extremismu v příloze ke Zprávě o situaci v oblasti veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti. Předkládaná **Informace o problematice extremismu na území České republiky v roce 2003** (dále jen „Informace“) kontinuálně navazuje na předchozí samostatné vládní zprávy zabývající se tímto fenoménem.

Informace představuje souhrnný, konsensuální pohled orgánů státní správy. Byla zpracována Ministerstvem vnitra ČR ve spolupráci s Ministerstvem spravedlnosti ČR. Na její přípravě se dále podíleli zástupci Bezpečnostní informační služby, Úřadu pro zahraniční styky a informace, resortů zahraničních věcí, obrany, školství, mládeže a tělovýchovy, kultury, práce a sociálních věcí, Nejvyššího státního zastupitelství a Rady vlády ČR pro lidská práva.¹ **Pojetí extremismu, kriminality s extremistickým podtextem a dalších používaných pojmů je identické s vymezením pojmů tak, jak byly tyto formulovány v předchozích zprávách zabývajících se problematikou extremismu.**² Údaje uváděné v Informaci se vztahují k situaci v oblasti extremismu v r. 2003. Konkrétnější informace, např. k subjektům působícím na pravicově či levicově extremistické scéně, jsou obsaženy v předchozích zprávách, nejobsáhleji pak ve Zprávě o problematice extremismu na území ČR v r. 2002.

II. Situace v České republice před vstupem do Evropské unie

Lze konstatovat, že před vstupem do Evropské unie patří Česká republika mezi země, které problematice extremismu, rasismu a xenofobie věnují zvýšenou pozornost. Informace k situaci v České republice v oblasti lidských práv, extremismu a národnostních menšin poskytovaly veřejně dostupné dokumenty:

- Zpráva o stavu lidských práv na území ČR (za období let 1998 – 2002),
- Zpráva o problematice extremismu na území ČR, dříve Zpráva o postupu státních orgánů při postihu trestných činů motivovaných rasismem a xenofobií nebo páchaných příznivci extremistických skupin a o aktivitách extremistických uskupení na území České republiky (za období let 1996 – 2002),
- Zpráva o situaci národnostních menšin na území ČR (2001, 2002).

¹ V textu Informace bylo rovněž zohledněno několik faktografických, doplňujících poznámek JUDr. PhDr. Miroslava Mareše, PhD (Masarykova univerzita, Brno).

² Naposledy Zpráva o problematice extremismu na území České republiky v roce 2002, k níž přijala vláda ČR dne 9. července 2003 usnesení č. 669. Viz www.mvcr.cz

2.1 Zabezpečení problematiky extremismu na území České republiky

Česká legislativa skýtá dostatečné množství zákonných prostředků k postihu extremistické kriminality, ale i ke sledování projevů extremismu a obraně společnosti proti nim.

V této souvislosti lze rámcově zmínit Ústavu ČR a Listinu základních práv a svobod a některé nejdůležitější zákony, sloužící k ochraně demokratických základů státu před fenoménem extremismu. Jsou to např. zákony č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a politických hnutích, č. 198/1993 Sb., o protiprávnosti komunistického režimu a o odporu proti němu, č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností a především zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon ve znění pozdějších předpisů (např. §§ 196, 197a, 198, 198a, 260, 261, 261a). Právě novelizace trestního zákona reflektovaly potřebu přijmout legislativní opatření, nezbytná pro zvýšení efektivnosti boje s extremismem jako negativním společenským jevem. V této souvislosti lze zmínit alespoň novelu trestního zákona z r. 2002, která u některých trestných činů rozšířila skutkové podstaty, u jiných zpřísnila jejich sankci.

V současné době je problematika extremismu zabezpečena na úrovních vládní, jednotlivých resortů, státních zastupitelství a dalších orgánů státní správy. K tomu slouží **opatření přijatá vládou ČR v rozmezí let 1998 – 2003, která se v současné době jeví jako dostatečná jak v oblasti preventivní, tak represivní.**

Byl vytvořen funkční **monitorovací systém** tohoto fenoménu, na němž se podílejí především zpravodajské služby a Policie ČR. Informace o projevech extremismu v zahraničí zabezpečuje rovněž Ministerstvo zahraničních věcí, respektive zastupitelské úřady České republiky. Problematika boje s extremismem je všestranně a systémově zabezpečena **jak organizačně, tak personálně, a to jak na úrovni Policejního prezidia ČR a jeho specializovaných útvarů, tak na úrovni krajských správ a okresních ředitelství Policie ČR.** Zabývá se jí celkem **140 policejních specialistů.** Bojem proti organizované celorepublikové extremistické kriminalitě s mezinárodními prvky se zabývá oddělení extremismu odboru terorismu a extremismu PČR útvaru pro odhalování organizovaného zločinu Policejního prezidia ČR. Metodicky je činnost Policie ČR jako celku zajištěna na tomto úseku kriminality novelizovaným Závazným pokynem policejního prezidenta č. 100 ze dne 6. června 2002 a dalšími interními akty řízení.

Podařilo se dosáhnout kvalitnějšího vyhledávání, rozpoznávání a klasifikace trestných činů s extremistickým podtextem ze strany Policie ČR, zvýšit úspěšnost zákroků Policie ČR při koncertech pravicově extremistických hudebních skupin, při nichž dochází k páchání trestné činnosti s extremistickým podtextem, odhalovat a stíhat trestnou činnost páchanou prostřednictvím tiskovin, symbolik a zástupných znaků, důsledněji uplatňovat státní moc na úseku práva sdružovacího.

Jako **poradní orgán ministra vnitra** byla zřízena usnesením vlády č. 903 ze dne 12. září 2001 meziresortní Komise pro boj s extremismem, rasismem a xenofobií. Řada vzdělávacích aktivit, zaměřených do oblasti celoživotního vzdělávání policistů, byla završena vypracováním „Národní strategie pro práci Policie ČR ve vztahu k etnickým a národnostním menšinám“. Jejím cílem je, mimo jiné, zvýšení etiky policejního sboru jako celku, včetně odstranění případných projevů rasismu a xenofobie v jeho řadách.

Postup státních zástupců při vyšetřování trestné činnosti s extremistickým podtextem je zabezpečen obecným pokynem nejvyššího státního zástupce č. 3/1995.

V **systému prevence kriminality** resorty školství, mládeže a tělovýchovy, kultury a práce a sociálních věcí zpracovaly koncepce a projekty zaměřené na změnu klimatu ve společnosti směrem k multikulturalitě.

Shrnutí

Před vstupem České republiky do Evropské unie lze hodnotit stávající protiextremistickou politiku jako úspěšnou:

1. protagonisté české extremistické scény v současné době, stejně jako v předchozích letech, nepředstavují vážné ohrožení pro demokratické základy státu,
2. v Poslanecké sněmovně ani v Senátu Parlamentu ČR nemá zastoupení žádná extremistická politická strana,
3. bezpečnostní složky České republiky jsou schopny zajistit veřejný pořádek a bezpečnost při akcích mimořádného významu a mezinárodního charakteru a vypořádat se i s násilnými pouličními protesty.

Přes uvedené skutečnosti je **třeba průběžně identifikovat rezervy v práci orgánů státní správy a stále hledat nové cesty a způsoby, jak bránit projevům a jednání jedinců, které má v sobě rasistický, xenofobní, anebo jiný extremistický podtext.** V tomto směru je **důležitá recepce doporučení mezinárodních organizací**, průběžně monitorujících situaci v České republice (viz 2.2)

Po vstupu do Evropské unie bude Česká republika podléhat jako ostatní členské státy monitoringu Evropského monitorovacího centra rasismu a xenofobie (EUMC).

Do řídicího výboru EUMC byl nominován za Českou republiku Petr Uhl.

2.2 Hodnocení České republiky mezinárodními organizacemi z hlediska dodržování lidských práv v roce 2003

2.2.1 Organizace spojených národů (OSN)

Problematikou rasismu a extremismu v ČR se v r. 2003 v rámci kontrolních mechanismů OSN zabývaly Výbor pro práva dítěte (dále jen „CRC“) a Výbor pro odstranění rasové diskriminace (dále jen „CERD“) při projednávání periodických zpráv ČR o opatřeních přijatých k implementaci Úmluvy o právech dítěte a Mezinárodní úmluvy o odstranění všech forem rasové diskriminace. Delegation přítomné při projednávání obou zpráv informovaly, mimo jiné, též o opatřeních přijatých v ČR k boji s extremismem, rasismem a xenofobií. CRC se zabýval zejména právními normami přijatými k ochraně menšin proti rasově motivovaným útokům, mírou zastoupení romských dětí ve zvláštních školách a otázkou přístupu příslušníků romské menšiny ke vzdělání. Ve svých závěrech doporučil věnovat se otázce přístupu Romů ke vzdělání v rámci reformy školského systému a postavení dětí náležejících k menšinovým skupinám. Danou problematikou se v celém rozsahu rovněž zabýval CERD. Zajímal se především o přípravu antidiskriminačního zákona, aktuální situaci romské komunity v ČR, zejména o přístup Romů ke vzdělání, k zaměstnání a bydlení. Za závažný problém považoval přetrvávající násilné útoky vůči příslušníkům romské menšiny a jejich nedostatečné vyšetřování³

2.2.2 Rada Evropy (RE)

Vysoký komisař Rady Evropy pro lidská práva projevil při své návštěvě ČR v únoru 2003 zájem o postavení romské menšiny v ČR. Zaměřil se zejména na otázky přístupu Romů ke vzdělání, jejich postavení na trhu práce, přístupu k bydlení a na projevy násilí vůči příslušníkům romské komunity. Po bližším seznámení se se situací v uvedených oblastech doporučil ČR vyvinout další koordinované úsilí k vyřešení stávajících problémů na základě

---

³ Viz Doporučení CERD č. 9. V Doporučení CERD č. 10 Výbor dále konstatuje, že „účastnický stát prohlásil za trestný čin pouze aktivní účast v organizacích, které propagují rasovou diskriminaci a podněcují k ní“. Výbor „naléhavě vyzývá účastnický stát, aby uvažoval o změně tohoto ustanovení a prohlásil za trestný čin jakoukoli účast v organizacích, které propagují rasovou diskriminaci a podněcují k ní, v souladu s článkem 4, odstavcem b) Úmluvy.

souhrnného plánu pro přístup ke vzdělávání, zaměstnání a bydlení. Dále doporučil, aby veškeré projevy násilí vůči Romům byly náležitě vyšetřeny a jejich pachatelé odpovídajícím způsobem potrestáni.

2.2.3 Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE)

Opatření přijímaná v ČR k odstranění rasismu a extremismu byla projednávána rovněž při jednáních Lidské dimenze OBSE v dubnu 2003 (Doplňující jednání – Romové a Sinti), v září 2003 (Konference OBSE k problematice rasismu, xenofobie a diskriminace) a v říjnu 2003 (Implementační zasedání OBSE).

III. Problematika extremismu v České republice v roce 2003

3.1 Stručná charakteristika extremistické scény⁴

3.1.1 Pravicový extremismus

3.1.1.1. Neonacistická scéna

V této části extremistického spektra byl v roce 2003 zaznamenán decentralizační trend. Cílem existence teritoriálních a nezávislých neonacistických subjektů, které v rámci dohod svých předáků v různé míře navzájem spolupracují, bylo do značné míry snížit riziko eventuálních zásahů, hrožících jim ze strany státních orgánů. Zásady autonomní činnosti převzala česká neonacistická scéna od obdobně orientovaných německých skupin prostřednictvím neonacistické organizace Národní odpor.

Převažující aktivity

I přes organizační decentralizaci stoupal v roce 2003 počet neonacistických akcí s poměrně značnou účastí příznivců. Převládaly akce soukromého charakteru, party pro zvané hosty. Některé z nich byly prezentovány jako oslavy narozenin, či jiných osobních výročí, jiné byly pořádány na oslavu významných osobností pravicově extremistického hnutí (např. Ian Stuart Donaldson Memorial).

Vedle koncertů a tzv party byly ve zvýšené míře pořádány sportovní turnaje, především v kopané, minikopané a paintballu. Při těchto sportovních příležitostech probíhala nejrůznější jednání, byly navazovány nové kontakty a plánována další činnost jednotlivých uskupení. Tvrdší jádro neonacistické scény také příležitostně organizovalo výcvik v přežití (survival). Tyto akce vypovídají o tom, že hnutí je sice rozdrobené, ale není paralyzováno.

Politicky motivované aktivity

Přestože v roce 2003 politicky motivované aktivity stagnovaly, pokoušeli se někteří aktivisté o jejich obnovení. Docházelo k postupnému rozvoji aktivit v rámci kampaně ANTI-ANTIFA, na nichž participovali jednak neonacisté a jednak neonacisticky orientovaní hooligans. Tyto aktivity lze jednoznačně charakterizovat jako nadregionální, přičemž se objevují i prvky mezinárodní spolupráce. Rovněž byly zaznamenány snahy o přípravu „osy“ PRAHA – BRNO – BRATISLAVA. Jedná se o další pokus o vytvoření rozsáhlé pravicově extremistické sítě, v jejímž rámci by mělo dojít ke koordinaci, anebo alespoň k pokusům o ni, jednotlivých skupin působících v rámci ANTI-ANTIFA. Za příznivých okolností by tak

---

⁴ Podrobný popis pravicově a levicově extremistických organizací, včetně těch, které přestaly existovat, anebo nevyvíjely činnost, je obsažen v předchozích Zprávách o problematice extremismu na území ČR, veřejně přístupných na webových stránkách Ministerstva vnitra. Viz www.mvcr.cz

mohlo dojít ke konspirativnímu a rozsáhlejšímu propojení různých pravicově extremistických organizací.

Generační obměna

V poslední době se osoby známé z prostředí pravicového extremismu spojují čím dál více s radikálními fotbalovými fanoušky. Z hlediska některých vůdců z pravicově extremistického spektra jsou totiž fotbaloví hooligans mnohem více odhodláni k násilným aktivitám než některé osoby z řad neonacistických skinheadů. Dále dochází ke „generační obměně“ v hnutí skinheads. Lze předpokládat, že nová nastupující generace si bude chtít vydobýt své místo „zásluhami“ za různá rasově motivovaná napadení a bude se proto projevovat daleko radikálněji než stávající. Navíc tito „nováčkové“, podle některých poznatků, jsou úspěšnější v navazování zahraničních kontaktů.

Efekty nátlaku na neonacistickou scénu zaznamenané v r. 2003

- a) Změny v metodách činnosti neonacistické části pravicově extremistické scény byly vyvolány nejen tlakem policie, ale i zájmem ze strany médií a protifašistických seskupení. Organizátory pravicově extremistických hudebních produkcí a dalších akcí to vedlo ke zvýšené konspiraci, snaze o rozptýlení pozornosti záměrnými dezinformacemi o místě konání akcí a jejich zabezpečování vlastními hlídkami. Začal být uplatňován i způsob, kdy je místo srazu účastníků záměrně vybráno v jiném okrese, než ve kterém se vlastní akce poté uskuteční. Tímto způsobem se organizátoři snaží síly policie rozptýlit.
- b) Mnoho pravicových extremistů je přesvědčeno, že mezi nimi působí policejní konfidenti a pokoušejí se je odhalit. V této souvislosti panovala v prostředí značná nedůvěra a vzájemná podezřívavost.

Rizika

Aktivizace sjednocujících snah může vést k opětovné politizaci neonacistů, projevující se vznikem a rozvojem organizací s různou náplní činnosti. Za nejnebezpečnější lze považovat organizace, které propagují násilnou likvidaci stávajícího společenského uspořádání. Mezi českými neonacisty byly již v minulosti zaregistrovány výzvy k boji, které však doposud nevyvolaly větší odezvu. Někteří neonacisté však projevují již delší období zájem o výbušniny.

V r. 2003 se pravicově extremistické hnutí i nadále potýkalo s nedostatkem osobností, které by byly s to hnutí sjednotit a vést jako celek, různé aktivity nebyly nikterak koordinovány, byť snahy o jejich sjednocení a koordinaci přetrvávaly.

Pravicoví extremisté (i neonacisté) odsuzují válku demokratických zemí proti terorismu a v antisemitských výpadech se shodnou s extremistickými islamisty a palestinskými nacionalisty. Na druhé straně se však staví proti imigraci z islámských zemí a výstavbě mešit na území ČR.

3.1.1.2 Nacionalistické skupiny

Pro nacionalisticky orientované skupiny a organizace jsou obecně příznačné aktivity politického charakteru, které mají vést k prosazení se na oficiální politické scéně.

Tyto organizace se snažily vytvořit zastřešující platformu, která by umožňovala koordinaci jejich aktivit a zároveň by byla prostorem pro užší vzájemnou kooperaci. Tou by se měl stát tzv. Svatováclavský sněm, který se poprvé konal dne 4. října 2003 ve Staré Boleslavi. Sešly se zde pozvané osoby z organizací Vlastenecká fronta, Národní sjednocení, ale i dalších.

Nacionalistické strany rovněž usilovaly o vytvoření koalice pro volby do Evropského parlamentu v roce 2004, účast na ní odmítla politická strana Národní sjednocení. Tato strana, spjatá s Vlasteneckou frontou, navíc prošla v r. 2003 transformací, vnitřní spory vyvrcholily odchodem jejího předsedy J. Skácela a části členské základny.

Dlouhodobě aktivní občanské sdružení Vlastenecká fronta – VF oznámilo úmysl vydávat měsíčník Hlas a v lednu 2004 představilo veřejnosti svůj program a seznámilo ji s internetovou stránkou www.altermedia.info.cz.⁵ Ta má být protiváhou oficiálním sdělovacím prostředkům, přinášet reakce na situaci v ČR a být přístupná ostatním nacionalistickým subjektům.

3.1.2 Levicový extremismus

3.1.2.1 Anarchoautonomní hnutí

Anarchoautonomní hnutí je jako celek od summitu NATO, který se konal v roce 2002, stále v určitém útlumu. Představitelé anarchoautonomních skupin mají sice zájem o sjednocení a zvýšení akceschopnosti, nicméně snahy o to se stále odehrávají v rovině diskusí, které nepřinášejí viditelné výsledky. Jedním z projevů těchto snah je i častější přeskupování a vznik nových subjektů na této scéně. Anarchoautonomní hnutí trpí pasivitou většiny svých příslušníků. V případě úspěšnosti integračních snah lze předpokládat určitou radikalizaci anarchoautonomního hnutí. Závisí to však na tom, zda se objeví nějaké silné, všemi respektovatelné osobnosti.

Aktivity zaznamenané v roce 2003

V r. 2003 byla hlavní pozornost anarchoautonomních skupin zaměřena na protesty proti válce v Iráku. V důsledku toho docházelo ke sjednocování pražské anarchistické scény. Jednotlivé organizace byly ochotny spolupracovat a vytvářet „anarchistický blok“, v němž příslušnost k té které organizaci není podstatná. Na rozdíl od jiných států byly demonstrace v ČR proti válce početně slabé.⁶

Významnější aktivitu představoval sjezd Československé anarchistické federace – ČSAF, který se konal v červenci 2003 na západním Slovensku. Měl bilancující charakter. Shrnul činnost v předchozím období a zhodnotil kontakty s dalšími levicově extremistickými organizacemi. Významnou novinkou v záměrech ČSAF bylo její rozhodnutí normalizovat vztahy s FSA, což by vedlo k posílení její pozice v levicově extremistickém prostředí, a to jak kvantitativnímu, tak kvalitativnímu. Vliv na další vývoj aktivit anarchoautonomního hnutí může mít kongres Internacionály anarchistických federací – IFA/IAF, který se uskuteční v dubnu 2004. ČSAF, která je dosud kandidátem, by na něm měla být přijata za právoplatného člena. Internacionála anarchistických federací uložila ČSAF za úkol budování kontaktů do východoevropských zemí.

V Praze i v r. 2003 vyvíjelo činnost Independent Media Centre -IMC, udržující síť kontaktů od trockistů a komunistů přes anarchisty až k ekologům. V závěru roku 2003 opustili IMC dva významní aktivisté. Vzhledem k tomu, že v dohledné době nebudou pravděpodobně nahrazeni jinou schopnou osobou, znamená jejich odchod další snížení akceschopnosti IMC Praha a zároveň možný odliv některých členů do jiných skupin.

Anarchoautonomní skupiny se i nadále snažily udržovat, případně rozvíjet mezinárodní kontakty, avšak do tzv. „sociálních fór“, která považují za příliš autoritářská a málo radikální, se nezapojily. Např. část českých anarchistů se zúčastnila protestních akcí

⁵ Tato internetová stránka byla v r. 2004 zprovozněna.

⁶ V průběhu března 2003 se v souvislosti s válkou proti Iráku zformovala i česká platforma Mezinárodního mírového hnutí ČR (IPMCR), která většinu demonstrací proti válce organizovala.

proti zasedání G-8 ve francouzském Evinu (1.- 3. června 2003)⁷, v červenci 2003 uspořádala Organizace revolučních anarchistů – Solidarita – ORAS ve spolupráci s německými skupinami Wildcat a Kolinko mezinárodní kemp krajní levice INTERCAMP 2003.

Reflexe útoku na firmu Biotest

Akce ochránců přírody obvykle nepřekračovaly trestní zákon a případný odpor byl vždy vyvíjen peticemi nebo pasivní blokadou. V prostředí levicově extremistických subjektů anarchoautonomní scény se proto setkala se sympatiemi napadení firmy Biotest (únor 2003), zabývající se výzkumem, při němž se mj. provádí pokusy na zvířatech. Bylo provedeno podle vzoru Animal Liberation Front-ALF,⁸ která zastává myšlenku tzv. přímé akce. Z prohlášení ALF na internetových stránkách ČSAF vyplynulo, že se jednalo o úmyslný, předem naplánovaný trestný čin s ideologickým podtextem. Cílem bylo co nejvíce poškodit zařízení v objektu a zkomplikovat činnost firmy.⁹ Tato akce může být proto inspirací pro další radikálně naladěné aktivisty. Přestože v r. 2003 při demonstracích a pochodech ochránců zvířat nedošlo k vážnějšímu narušení veřejného pořádku či páchání tr. činnosti, nelze vyloučit, že pod vlivem zahraničních podnětů nedojde k jejich radikalizaci. Hnutí ochránců zvířat má četné a pravidelné kontakty do dalších zemí. Protože v roce 2003 stoupl v USA i v západoevropských zemích počet násilných útoků ze strany ochránců zvířat a odpůrců geneticky upravených potravin, představují tyto kontakty potenciální nebezpečí.

3.1.2.2 Marxisticko – leninské skupiny (neobolševismus, trockismus)

Marxisticko – leninské skupiny jsou stále činné, při svých aktivitách vzájemně kooperují a udržují také mezinárodní kontakty. V r. 2003 byla jejich nejvýznamnější akcí účast na 2. Evropském sociálním fóru – ESF, které se konalo v listopadu 2003 v Paříži. ESF jsou setkáními stoupenců tzv. „sociálního hnutí“, které představuje jednu z forem antiglobalizačního hnutí a má protisystémové zaměření. Průběh pařížského ESF potvrdil, že režie těchto sociálních fór je zcela v rukou radikálně orientovaných marxisticko – leninských skupin. V současné době krystalizují uvnitř hnutí dvě názorová křídla. Jedno, tzv. hnutí za „alterglobalizaci“, tj. za nalezení alternativních způsobů globalizace, druhé, revoluční křídlo, vnímá „sociální hnutí“ jako radikální, revoluční boj proti „kapitalismu“. K tomuto revolučnímu křídlu se hlásí převážná většina českých účastníků ESF.

Čeští aktivisté se dohodli, že se připojí k výzvě amerického sociálního hnutí uspořádat v den výročí zahájení vojenských akcí USA v Iráku (20.3.2004) celoevropské protesty, dále rozhodli o organizaci protestů proti návrhu ústavy EU a o konání 3. ESF v Londýně. Konkrétním výsledkem účasti českých zástupců na ESF bylo jednání zástupců skupin z celého levicově extremistického spektra. Shodli se na vytvoření společné iniciativy, která by se měla stát společnou platformou a snažit se navázat spolupráci s dalšími subjekty (ekologická hnutí, politické strany, odborové svazy).

---

⁷ Demonstrace, při nichž došlo i k násilným projevům, probíhaly především v Ženevě.

⁸ Animal Liberation Front – ALF je radikální organizace na ochranu zvířat, která útočí na majetek a objekty firem, jejichž činnost zahrnuje např. výzkumy na zvířatech, chov kožešinových zvířat nebo zpracování masa pro potravinářské účely apod. V zahraničí je organizace hodnocena jako představitel tzv. ekoterorismu. Politicky se hlásí k odmítnutí „kapitalistického“ systému a k radikální levici. Jejich hlavní metodou jsou přímé akce, zejména ty, které mají charakter trestné činnosti. Cílem je způsobit vytipované firmě co největší materiální škodu, osvobodit chovaná zvířata a pokud možno vážným způsobem ztížit nebo přímo znemožnit její další činnost.

⁹ ALF se rovněž přihlásila k útoku na provoz firmy Biotest v Konárovicích (říjen 2002).

3.1.3 Ostatní

3.1.3.1 Problematika diváckého násilí

Řada příznivců hnutí skinheads se řadí mezi tzv. HOOLIGANS, tedy fanoušky především fotbalových klubů, kterým však nejde jen o fandění svým klubům, ale především o vyvolávání výtržností, rvaček a porušování veřejného pořádku na stadionech, ale také v okolí stadionů, což je z důvodu menší možnosti dozoru a operativnosti PČR nejčastější. V poslední době je zaznamenán velký nárůst výtržností, při kterých dochází k majetkovým škodám během výjezdů po trase cesty na utkání, kdy se stává samozřejmostí rabování čerpacích stanic. Hooligans se sdružují hlavně kolem fotbalových klubů AC Sparta Praha, FC Baník Ostrava a FC Stavo Artikl Brno. Novinkou je klub Bohemians, jehož příznivci se ve velké míře řadí mezi anarchisty a tak se mezi klubovou nenávist, kterou mezi sebou fotbaloví fanoušci pěstují, řadí i nenávist pro jejich politické přesvědčení.

Tvrdé jádro organizace Národní odpor občas využívá podporu tzv. Nazi hooligans klubu AC Sparta Praha, a to zejména pro větší akce a shromáždění, kde je očekáván střet s radikálními anarchisty.

3.1.4 Shrnutí

- V roce 2003 nebyly na extremistické scéně zaznamenány podstatné změny.
- Přetrvávala nejednotnost a roztržitost jak pravicově, tak levicově extremistického spektra a absence vedoucích osobností.
- Osoby spjaté s pravicově extremistickou scénou však přecházely k používání konspiračních metod a v mnohem větší míře využívaly ke své komunikaci Internet. To ve svém důsledku ztěžovalo zásahy státních orgánů, neboť zakonspirované organizace, tzv. „buňky“, jsou méně čitelné.
- Zmíněný model malých regionálních buněk, pracujících nezávisle na sobě, bez účasti vedoucí osobnosti, řídící celé hnutí, může vést k tomu, že některé trestné činy příslušníků „regionálních buněk“ nemusí být ani dávány do souvislosti s extremismem.
- Na levicově extremistické scéně přibývalo, z policejního hlediska, osob, jimž je blízká ideologie anarchoautonomů, ekologických radikálů či antiglobalistů.
- Jako závažný problém byly hodnoceny střety mezi příznivci militantní anarchistické skupiny AFA – ANTIFA a neonacisticky orientovanými příznivci hnutí skinheads, kteří se označují jako ANTI-ANTIFA.
- Na území České republiky:
  - a) nebylo zaznamenáno působení nebezpečných náboženských sekt či nových náboženských hnutí,
  - b) nebyly získány poznatky o působení islámských extremistů,
  - c) v ozbrojených složkách ČR nebyla zjištěna existence nebo činnost extremistických skupin.

Prognóza základních trendů v roce 2004

1. Z dosavadních poznatků je zřejmé, že bude přetrvávat snaha extremistických subjektů obou scén o sjednocení a zkvalitnění činnosti, což vnímají bezpečnostní složky, vedle posilování zahraniční spolupráce extremistů, jako jedno z hlavních rizik.
2. Lze předpokládat zachování trendu nepáchání násilné trestné činnosti a neupozorňování na sebe.

3.2 Trestná činnost s extremistickým podtextem

3.2.1 Situace v ČR a v jednotlivých krajích¹⁰

Z celkového počtu 357 740 zjištěných trestných činů na území České republiky bylo v r. 2003 zaevidováno 335 tr. činů s extremistickým podtextem, tj. 0,09% (0,1% v r. 2002) z celkového objemu zjištěné kriminality.

V roce 2003 byl, ve srovnání s r. 2002, zaevidován pokles zjištěných trestných činů s extremistickým podtextem o 138 tr. činů, tj. o 29,1%, (335 v r. 2003, 473 v r. 2002). Objasněno bylo 265 tr. činů, tj. 79,1%. Za spáchání výše uvedených trestných činů bylo stíháno 334 osob (-149; 483 osob v r.2002). Nejvíce těchto trestných činů bylo zaznamenáno v krajích Severomoravském (95, tj. 28,4%), Středočeském (62, tj. 18,5%) a Jihomoravském (44, tj.13%).

Skladba trestných činů

Ve skladbě trestných činů s extremistickým podtextem nedošlo k podstatným změnám. Převažovaly tr. činy dle § 260, § 261, § 261a tr. z. (podpora a propagace hnutí směřujících k potlačení práv a svobod člověka) – 177, za něž bylo stíháno 159 osob a tr. činy dle § 198 tr.z. (hanobení národa, etnické skupiny, rasy a přesvědčení) – 71, za něž bylo stíháno 79 osob. Dále bylo zjištěno 41 tr. činů dle § 196 tr.z. (násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci) a 26 tr. činů dle §§ 221, 222 tr.z. (ublížení na zdraví). Nebyl spáchán trestný čin vraždy s rasistickým motivem nebo trestný čin ublížení na zdraví s následkem smrti s rasistickým motivem. Ve spojitosti s extremismem nedošlo k páčání teroristické trestné činnosti. Rovněž nebyla zaznamenána tr. činnost policistů s extremistickým podtextem.

Ve způsobu ukončení trestního řízení s pachateli tr. činů s rasovým či jiným extremistickým podtextem převažoval návrh na podání obžaloby – 206 pachatelů (61,7%), ve zkráceném přípravném řízení ve smyslu § 179c odst.1 tr.ř. bylo řešeno 31 pachatelů (9,3%), v šetření zůstávalo 68 pachatelů (20,4%), odloženo dle § 159a odst.2 a § 159a odst.3 tr.ř. bylo 16 pachatelů (4,8%). Zastaveno dle § 172 odst.1 písm. d) tr.ř. bylo v trestním řízení stíhání 6 pachatelů (1,8%) a podmíněně zastaveno dle § 307 tr.ř. bylo stíhání 7 pachatelů (2,1%).

Pachatelé

Pachateli byli jak příznivci hnutí skinheads, tak příslušníci majoritního obyvatelstva bez vazby na pravicově extremistické subjekty, v ojedinělých případech však i Romové. Stejně jako v předchozích letech, i v r. 2003, se pachatelé trestné činnosti s extremistickým podtextem rekrutovali z nižších vzdělanostních kategorií. Bylo mezi nimi 123 absolventů základní školy bez kvalifikace (36,8%) a 99 absolventů základní školy s výučním listem (29,6%).

Ve věkové skladbě převažovaly osoby ve věku 21 – 29 let (112, tj. 33,5 %), 18 – 20 let (74, tj. 22,2%) a 15 – 17 let (59, tj. 17,7%). Výjimkou byl kraj Severomoravský, kde bylo nejvíce pachatelů ve věku 15 – 17 let (28%).

3.2.2 Nejzávažnější případy z pohledu Policie ČR

V roce 2003 docházelo především k verbálnímu a fyzickému napadání Romů, ale i cizinců. Jednalo se např. o napadení romských manželů dne 28. června 2003 v Jeseníku (Severomoravský kraj) třemi příznivci hnutí skinheads. Pachatelé byli odsouzeni k podmíněným trestům odnětí svobody (6.1.2004), poté se však již několikrát opětovně dopustili obdobné trestné činnosti. Celý případ bude řešen u odvolacího soudu. Za neméně závažný je považován případ fyzického napadení svatebčanů v hotelu Zívr v obci Nové

¹⁰ Viz zákon č. 36/1960 Sb., o územním členění státu ve znění pozdějších předpisů.

Hamry v Západočeském kraji (20.9.2003), který zůstává stále v šetření Policie ČR. Další případy závažnějšího útoku na Romy byly vyhodnoceny ve Středočeském kraji (okresy Kladno a Kutná Hora) či v Severočeském kraji (Most a Liberec). Z případů útoku na cizince se jednalo o napadení státní občanky Číny v hl. městě Praze, dvou občanů Namibie, studujících na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích a verbální a fyzické napadení skupiny občanů Súdánu v Plzni. Ve Východočeském kraji byly vnímány jako závažné kauzy poškození 15 pískovcových náhrobků na židovském hřbitově v Trutnově, poškození památníku „Smíření“ (Náchod), vloupání a poškození zařízení firmy Biotest (Pardubice).

V r. 2003 Policie ČR mezi nejzávažnější případy zařadila i ty, které nebyly statisticky vykázané jako extremisticky motivované, ale charakterem útoku, osobami pachatelů a následky patřily mezi nejzávažnější (jednalo se např. o vraždu bezdomovce spáchanou 2 osobami z řad hooligans v Brně; útok skinheadů na koncert příznivců levicově extremistické AFA v Opavě; napadení 2 hostů koncertu punkových hudebních skupin skinheady v Českých Budějovicích za použití nožů, tyčí a dalších předmětů, anebo o střet skinheadů a radikálních anarchistů ze skupiny AFA-FSA, částečně maskovaných, ozbrojených teleskopickými obuškami a jinými zbraněmi v hl. městě Praze). Pozornost byla věnována i případu, k němuž došlo v květnu 2003 v obci Popovice (Východočeský kraj). Policisté, kteří nebyli ve službě, a slavili narozeniny jednoho z nich, se dopustili násilného vniknutí do bytu, kde napadli dvě romské ženy. Při vyšetřování případu Inspekcí ministra vnitra nebyl potvrzen rasistický motiv jednání pachatelů. *V současné době je případ v řízení před okresním soudem v Jičíně.*

3.2.3 Problematika koncertů pravicově extremistických hudebních skupin

Ve srovnání s r. 2002 došlo především v druhém pololetí roku 2003 k zvýšení počtu pravicově extremistických hudebních produkcí na území ČR, které byly pojímány jako uzavřené společenské akce. Na rozdíl od soukromých akcí, jichž se účastnili téměř výhradně čeští pravicovní extremisté, v případě koncertů byly mezi účastníky na straně vystupujících hudebních skupin i posluchačů rovněž osoby ze zahraničí, zejména z okolních zemí. Na koncertech vystupovaly, kromě českých, hudební skupiny ze Slovenska, Maďarska, Polska, Spolkové republiky Německo, ale i z Itálie či z Ruské federace (skupina Kolovrat). Výrazným trendem bylo konspirativní pořádání koncertů. O konkrétním místě a vystupujících hudebních skupinách byl informován pouze velice úzký okruh organizátorů, kteří teprve v den konání koncertu prostřednictvím k tomu účelu zřízené mobilní telefonní stanice postupně uvolňovali další informace pro řadové účastníky koncertu. To ztěžovalo práci Policie ČR.

Při těchto akcích nedocházelo většinou k narušování veřejného pořádku, Policie ČR monitorovala jejich průběh a perlustrovala účastníky. Při koncertu v Záhorovicích (okr. Uherské Hradiště) byli dne 29.11.2003 zadrženi 3 občané SRN, kteří měli na oblečení symboly propagující fašismus a rasismus. Největší počet zahraničních účastníků (117) byl zkontrolován Policií ČR při koncertu v Sirejovicích (okr. Litoměřice) dne 22.11.2003.

Policie ČR reagovala na tento jev zvýšenou pozorností, resort vnitra vypracoval v této souvislosti interní „*Stanovisko k zákonnosti postupu Policie ČR v případech srazů extremistických skupin a hnutí a k výkladu pojmů § 260 a § 261 zákona č. 140/1961 Sb., trestního zákona*“. Toto stanovisko bylo v plném rozsahu akceptováno Nejvyšším státním zastupitelstvím, které jej hodlá využít pro účely řešení výkladových a aplikačních problémů v působnosti státních zastupitelství v této oblasti.¹¹

---

¹¹ Stanovisko bylo vyhodnoceno analytickým a legislativním odborem Nejvyššího státního zastupitelství ve spolupráci s Vrchním státním zastupitelstvím v Praze, Vrchním státním zastupitelstvím v Olomouci a odborem trestního řízení Nejvyššího státního zastupitelství.

3.2.4 Zneužívání Internetu

Komunikace příznivců jednotlivých hnutí, předávání informací a organizování akcí probíhaly v r. 2003 mimo jiné pomocí sítě Internet, a to především prostřednictvím e-mailu. Stále aktivními extremistickými skupinami na internetu byly např. Bohemia White Power, National Pride, National Socialist Education Centre (NSEC), či Československá anarchistická federace (ČSAF), Uherskohradištská anarchistická skupina (UHAS), Antifašistická akce (AFA), Federace sociálních anarchistů (FSA).

Z výše uvedených souvislostí vyplývá nezbytnost neustálého monitoringu internetu jako prostředku, který v současné době umožňuje komunikaci neomezeného počtu příznivců extremistických hnutí nejen na národní úrovni, aniž by se museli osobně setkávat. Předností tohoto způsobu komunikace jsou si extrémisté plně vědomi.

Problémem se stávají i projevy rasismu v některých chatových diskusích, a to nejenom na extremistických stránkách.

V souvislosti s pácháním tr. činnosti sítě Internet byl obviněn pro tr. čin dle § 260/1 tr.z. J.S. (*1985). Dne 6.10.2003 umístil na webové stránky rukopis knihy Mein Kampf (1. a 2. díl) a celkem 29 stránek textu o Rudolfu Hessovi, hnutí Combat 18 a hudební nahrávky ve formátu MP3 White Power Music. Případ je dosud v šetření.

3.2.5 Trestná činnost páchaná prostřednictvím tiskovin, symbolik a zástupných znaků

V r. 2003, stejně jako v předchozích letech, Policie ČR věnovala takto páchané trestné činnosti zvýšenou pozornost. Pokračoval trend úbytku pravicově extremistických tiskovin, zaznamenaný již v r. 2002 a mající souvislost se stále rostoucím využíváním Internetu.

Během extremistických akcí byli monitorováni jednotliví účastníci, zda se na jejich oblečení nenachází symbolika propagující rasovou a národnostní nesnášenlivost. V případě výskytu těchto symbolů bylo proti konkrétním osobám vedeno trestní řízení.

Problémem zůstávaly různé rasistické nápisy, anebo dopisy s rasistickým obsahem, u nichž se nedařilo zjistit pachatele, anebo konkrétní kauzy, které se nepodařilo ukončit soudním řízením. Jedná se např. o kauzu policejní akce „Patriot“, anebo o prodej odznaků a nášivek s fašistickými symboly v Army shopech, deklarované jako předměty sběratelského zájmu.

V akci Patriot bylo původně Policií ČR obviněno 9 osob.¹² Z těchto 9 obviněných bylo k 19.12.2003 obviněno pouze 6 osob (u tří osob státní zástupce obvinění zrušil), a to dle § 260/1, 2 písm.a) b) tr. zákona. Spis je od 5. listopadu 2003 na státním zastupitelství Praha – východ.

Pokračovala soudní kauza nakladatele M. Zítka, který vydal v r. 2000 český překlad knihy Adolfa Hitlera „Mein Kampf“ bez komentáře v nákladu 100 000 výtisků, které distribuoval k volnému prodeji (90 000 ks prodal, 10 000 ks zabavila Policie ČR, když zahájila jeho trestní stíhání). Poslední odvolací soud proběhl dne 28.1.2004 v neprospěch M. Zítka.

3.2.6 Trestná činnost spjatá s diváckým násilím

Z hlediska porušování veřejného pořádku nebo páchání trestné činnosti v souvislosti s fotbalovými a hokejovými zápasy v ČR lze oproti minulým letům řadit mezi rizikové zápasy i zápasy národního týmu. V r. 2003 byl rovněž zaznamenán strmý nárůst počtu českých fanoušků, kteří cestovali na zápasy národního týmu, anebo zápasy svých klubů do zahraničí, a to včetně fanoušků rizikových. V České republice byly opět nejrizikovější vzájemné zápasy FC Baník Ostrava, AC Sparta Praha a FC Stavo Artikl Brno. V souvislosti s fotbalovými a hokejovými zápasy docházelo nejčastěji k slovním a fyzickým útokům. V r. 2003 bylo zaevidováno spáchání závažných trestných činů (tr. činy s rasistickým podtextem, závažné

---

¹² K akci Patriot viz www.mvcr.cz Zpráva o problematice extremismu na území ČR v roce 2002 (Kapitola 4.4 Trestné činy s extremistickým podtextem v jednotlivých krajích (Trestná činnost páchaná při koncertech pravicově extremistických a zákroky Policie ČR).

ublížení na zdraví a napadení veřejného činitele) při mezinárodních klubových zápasech - poháry UEFA (3), při zápasech reprezentace ČR (7), při zápasech národní ligy a v souvislosti s nimi (9).

Např. dne 26. července 2003 při zápase Intertoto cupu mezi FC Stavo Artikl Brno – FC Guingamp (Francie) byli surově napadeni 4 fanoušci francouzského klubu skupinou brněnských hooligans. Jeden francouzský fanoušek utrpěl těžké zranění, které si vyžádalo dvoutýdenní hospitalizaci. Dne 26. 11. 2003 byl přímo při zápase Ligy mistrů v Londýně zadržen rizikový fanoušek AC Sparta Praha pro propagaci rasismu, neboť na pořadatele černé pleti vulgárně gestikuloval a slovně ho urážel pro jeho barvu pleti.

Celkový počet trestných činů s extremistickým podtextem zaevidovaných na území ČR v letech 1996 – 2003
(dle Evidenčně statistického systému kriminality Policejního prezidia ČR - ESKK)

ROK	Zaevidováno TČ	Podíl na celkové kriminalitě (%)	objasněno TČ	stíháno osob
1996	131	0,03	58	152
1997	159	0,04	132	229
1998	133	0,03	100	184
1999	316	0,07	273	434
2000	364	0,09	327	449
2001	452	0,1	406	506
2002	473	0,1	374	483
2003	335	0,09	265	334
Celkem	2363	-	1935	2771

Tabulka č. 1 poskytuje údaje o počtu trestných činů zaregistrovaných na území ČR v letech 1996 – 2003.

Přehled extremistických trestných činů, u nichž byl veden útok na národ, národnost nebo rasu či pro příslušnost k nim anebo hlásáním národnostní nebo rasové zášti - celkový nápad v letech 1996 – 2002 podle skutkových podstat
(dle Evidenčně statistického systému kriminality Policejního prezidia ČR – ESKK)

§	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
§196 odst. 2	85	76	85	80	41	61	71	41
§ 198	62	46	69	85	111	86	105	71
§198 a	11	11	15	18	11	16	18	11
§219 odst.2g	0	2	3	1	0	1	0	0
§221 odst.2b	20	19	23	7	11	8	6	14
§222 odst.2b	4	10	10	4	5	7	4	7
§235 odst.2f	0	5	0	3	1	3	2	1
§ 236	5	1	2	0	1	1	1	0
§ 238 a	28	30	28	0	1	1	0	1
§257 odst.2b	82	51	82	38	11	6	14	4
§ 259	0	0	0	0	0	0	0	0
§ 260	33	20	32	70	53	88	95	77
§ 261	50	62	104	107	95	174	123	123

Tabulka č. 2 dává přehled o celkovém počtu trestných činů s extremistickým podtextem podle jednotlivých skutkových podstat v uplynulých osmi letech. Potvrzuje pokračování trendu nastoleného v r. 1998 – nejvíce trestných činů se vztahovalo k §§ 260, 261 a § 198.

IV. Situace ve středoevropském geopolitickém prostoru

V *Rakousku, Maďarsku, Slovensku* a v *Polsku* i nadále existovaly a vyvíjely činnost skupiny příznivců hnutí skinheads, skupiny anarchoautonomů, levicových extremistů, radikálních ochránců přírody či zvířat. V každé z těchto zemí byly registrovatelné krajně

pravicové, či krajně levicové politické strany a hnutí. Na extremistických scénách těchto zemí však v r. 2003 nedošlo, ve srovnání s r. 2002, k výrazným změnám, které by měly dopad na vnitřní bezpečnost těchto států.¹³ Podle dostupných poznatků nebyl v těchto zemích zaznamenán markantní nárůst antisemitismu ani nebezpečí extremistických aktivit, které by, byť potencionálně, mohly přerůst v aktivity teroristické. Ve všech organizacích docházelo k využívání sítě Internet ke komunikaci a šíření idejí a vzájemným kontaktům v rámci středoevropského regionu, německé protějšky nevyjímaje. V žádné z těchto zemí nebyly zaznamenány aktivity náboženských sekt či pseudonáboženských organizací.

Činnost extrémní pravice výrazně poklesla v **Rakousku**, kde na rozdíl od předchozího období nedošlo k žádným větším organizovaným akcím. Pravicoví extremisté (H. Juettner, H. Fidelsberger, K. Richter) dále šířili antisemitskou propagandu. Docházelo rovněž k pokusům o permanentní pořádání rasistických koncertů v Bregenzi a Feldkirchu, jichž se účastnili neonacisté z Německa a Švýcarska, kde jsou tyto akce zakázány. Koncerty probíhaly především v období červenec až září 2003.

V **Maďarsku** nedošlo v r. 2003 k žádným závažnějším projevům pravicového nebo levicového extremismu či islámského radikalismu. V únoru 2003 se uskutečnila tradiční pamětní slavnost organizace Blood and Honour – Division Hungaria na počest maďarských a německých příslušníků Waffen – SS. Tato organizace vyvíjela své aktivity konspiračně, tak, aby je nemohla maďarská policie postihovat. Počátkem ledna 2003 se ustavila nová krajně pravicová politická strana Maďarská národní fronta (MNF), v jejímž čele stojí lidé vyloučení ze Strany maďarské pravdy a života (MIEP) Istvána Csurky. Od března 2003 se však informace o jejím působení již neobjevily. Činnost extremistické levice se nikterak výrazně neprojevovala.

Na **Slovensku** nedošlo v r. 2003 ke změnám ve struktuře extremistické scény, počet trestných činů motivovaných rasovou, národnostní nebo jinou nesnášenlivostí se stabilizoval. Nedošlo ani k výraznějšímu nárůstu rasistického násilí vůči Romům, jednalo se o obvyklé násilnosti a verbální útoky. Bratislava se údajně stala městem s největším počtem neonacistů na Slovensku. Vzhledem k tomu, že v Bratislavě žije málo Romů, měly být jejich útoky zaměřeny na tzv. alternativní mládež. V Nitře, Prievidzi a Bratislavě došlo 14. března 2003 k pokusům o oslavy 64. výročí vzniku slovenského fašistického státu. Akci zorganizovaly Slovenská národní jednota, Společnost Andreje Hlinky a Společnost Jozefa Tisa. Levicové spektrum slovenské extremistické scény bylo zanedbatelné.

Pravicově extremistická scéna v **Polsku** zůstávala svým způsobem marginální. V září 2003 se aktivizovala Młodzież Wszechpolska (MW), považovaná za bojovou organizaci Ligy polských rodin (LPR). Je organizací s neonacistickým zabarvením, glorifikující bílou rasu, pohrdající menšinami a zastávající vládu „silné ruky“. Jejím ideologem je Wojciech Wierzejski, který doporučuje nahrazovat termín „rasa“ slovem „identita“, „židovské spiknutí“ termínem „mezinárodní vláda peněz apod.“. Organizace propagovala některé skinheadské hudební skupiny jako např. kapelu Twierdza, která ve svých písních, kromě antisemitismu, propaguje nenávisť vůči Litevcům, Lotyšům, Bělorusům či Ukrajincům jako druhořadým národům.

Z levicově extremistických subjektů se v květnu 2003 zviditelnily Anarchistická federace (FA) a Anarchistická federace skupiny obrany Země (FAGOZ) při demonstracích ve Varšavě a Rzeszowě, zaměřených na ochranu životního prostředí a zvířat. Měly minimální ohlas stejně jako varšavské a v Bratislavě demonstrace Komunistické strany Polska (KPP), Polské dělnické strany (PPR) a krajně levicové Polské socialistické strany (PPS) k 1. květnu.

Poněkud odlišná byla situace ve **Spolkové republice Německo**. Pozornost si v r. 2003 především zasloužila pravicově extremistická scéna. V německé společnosti byl zaznamenán nárůst antisemitismu. Židé byli označováni za „agenturu amerických kruhů“, usilujících o absolutní světovládu. Závažným případem byla příprava útoku proti Židovskému centru v Mnichově plánovaná na 9. listopad 2003 (ve výročí Křišťálové noci). Překažený pumový útok připravovala, dle vyjádření spolkového ministra vnitra, skinheadská organizace Kameradschaft Süd- Aktionsbüro Süddeutschland. V r. 2003 dále ještě doznívala Moelmannova antisemitská aféra z r. 2002, mající příznivý ohlas mezi krajní pravíci, zejména mezi Republikány a členy DVU. Předsednictvo NPD ohodnotilo Moelmannovo vystoupení jakožto pravdivá slova o otevřené válce Izraele proti Palestincům. Antisemitismus byl šířen rovněž islámskou propagandou, dne 15. ledna 2003 spolková vláda zakázala činnost a rozpustila radikální islámskou organizaci Hizb-ut-Tahrir (Strana osvobození).

---

¹³ Základní popis středoevropské extremistické scény viz www.mvcr.cz - Zpráva o problematice extremismu na území ČR (v r. 2002, 2001).

Pravicově extremistická scéna vykazovala vyšší organizovanost a akceschopnost. Pokusy o navázání kontaktů s islámskými fundamentalisty a radikály byly prozatím, z rasistických důvodů, ojedinělé. Část ultrapravice se pokoušela navázat kontakty s komunisty (DKP) pod záminkou společného boje za mír a proti americkému imperialismu. Pokusy zakázat NPD skončily v březnu 2003 neúspěchem. Ta měla údajně zahájit práce na nové politické taktice, jejíž součástí je určité omezení spolupráce se skinheadskými organizacemi a snaha získat do svých řad příslušníky inteligence. O zásadách nové politiky NPD měl jednat sjezd mládeže NPD (Junge Nationaldemokraten, JN), který se uskutečnil v březnu 2003 v Hanau. Ta má údajně sdružovat neonacistické a skinheadské aktivisty sklonné k terorismu. Dalším novým prvkem bylo vytváření teroristických tzv. nacionálně revolučních buněk (NRZ), v nichž se sdružují neonacisté a skinheadi. Novou dimenzi politického násilí představovaly tzv. kameradschafty. Ty tvořily hlavní složku pravicových extremistů, na území SRN jich působil cca 160. Představují kombinaci neonacistických a skinheadských organizací. Internetovým orgánem neonacistů bylo Radio Freiheit, které šířilo antisemitské a xenofobní materiály.

V. Nejvýznamnější aktivity státních orgánů

Průběžně byla plněna opatření trvalého charakteru vyplývající z vládních usnesení č. 198 ze dne 19. března 1998, č. 720 ze dne 14. července 1999, č. 684 ze dne 12. července 2000, č. 498 ze dne 21. května 2001, č. 903 ze dne 12. září 2001, č. 994 ze dne 14. října 2002, č. 83 ze dne 22. ledna 2003.¹⁴

5.1. Vláda ČR

V roce 2003, stejně jako v letech předchozích, řadila vláda ČR problematiku extremismu mezi bezpečnostní rizika a důsledný postup proti tomuto fenoménu patřil mezi její priority.¹⁵ V této souvislosti lze například podrobněji zmínit již šestou vládní **Kampaň proti rasismu**, která v r. 2003 navázala na projekty kampaně proti rasismu z roku 2002. Představovala tak pokračování dvou úspěšných projektů „Rozmanitost do knihoven: Informační a mediální kampaň na regionální a lokální úrovni“ a „Interaktivní výchovně-vzdělávací kampaň na základních a středních školách“. V obou případech šlo o výchovně-vzdělávací a osvětové aktivity a pokračováním v činnosti tak došlo k výraznému posílení jejich účinnosti.

Náplní prvního projektu byla akvizice knih pro síť 500 veřejných knihoven v celé ČR, které byly vybrány již při realizaci kampaně v roce 2002. Do knihoven se tak postupně dostaly knižní tituly věnované problematice menšin, zejména romské, uprchlíků, přistěhovalcům a problémům interkulturního soužití. V rámci tohoto projektu se tak podařilo jednak systematicky posílit knihovní fond, aby široká veřejnost měla snadný přístup ke knihám, které cestou poznání vedou k pochopení různosti, toleranci a respektu k různosti, a jednak vytvořit prostor pro přípravu přednášek, kulturních akcí a diskusí zaměřených jak na děti, tak i na dospělé.

Druhý projekt navázal na úspěšný program "Společná jízda" realizovaný i v předchozích letech. Čtyřčlenné týmy mladých lidí objížděly celou Českou republiku a navštěvovaly střední školy a učiliště. Jejich základním posláním bylo ve vymezeném čase (dvě vyučovací hodiny) diskutovat se studenty o negativní podstatě všech projevů rasismu a

¹⁴ Viz www.vlada.cz, www.mvcr.cz (zprávy o problematice extremismu)

¹⁵ Více informací k aktivitám vlády ČR viz www.vlada.cz

xenofobie a zároveň o pozitivních přínosech tolerance k odlišným národům a národnostem, o výhodách multikulturality a s ní spjatých aspektech.

5.2 Ministerstvo vnitra a Policie ČR (MV a PČR)

V r. 2003 patřily mezi nejvýznamnější aktivity resortu v oblasti extremismu jak aktivity na mezinárodní úrovni (pracovní skupina pro boj s extremismem zemí V4 a Rakouska), tak činnost poradních orgánů ministra vnitra (Komise pro boj s extremismem, rasismem a xenofobií, Pracovní skupina Rady vlády ČR pro záležitosti romské komunity pro oblast vnitra a Policie ČR a Komise ministra vnitra pro přípravu a realizaci politiky vlády ČR v oblasti integrace cizinců a rozvoje vztahů mezi komunitami).

5.2.1 Zabezpečení mezinárodní spolupráce v boji proti extremismu ***Smlouvy o policejní spolupráci***

Problematika extremismu a rasismu byla i v r. 2003 zohledňována v návrzích nových smluv o policejní spolupráci. Tyto smlouvy zpravidla mezi oblastmi spolupráce výslovně zmiňují boj proti extremismu, rasové nesnášenlivosti a xenofobii.

V platnost stoupila ***Smlouva mezi Českou republikou a Rumunskem o spolupráci v boji proti organizovanému zločinu, nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami a prekurzory, terorizmu a další závažné trestné činnosti*** z 13. 11. 2001 (platnost od 3. 3. 2003); dne 7.8.2003 byla podepsána ***Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Moldavské republiky o spolupráci v boji proti organizovanému zločinu, nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami, terorizmu a dalším druhům závažné trestné činnosti*** (v současné době je projednávána Parlamentem ČR); vláda schválila ***návrh na sjednání Dohody mezi vládou České republiky a vládou Belgického království*** o spolupráci v boji proti organizovanému zločinu, nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami, terorizmu a dalším druhům závažné trestné činnosti (v současné době je připravován podpis dohody); byla ukončena jednání o ***Smlouvě mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o spolupráci v boji proti trestné činnosti, při ochraně veřejného pořádku a při ochraně státních hranic*** (vláda schválila návrh na sjednání smlouvy v lednu 2004, smlouva byla podepsána 27.1.2004 a v současné době je projednávána Parlamentem České republiky).

Pokračovala ***expertní jednání o smluvní úpravě policejní spolupráce se Švýcarskem, Polskem a Rakouskem.***

Pracovní skupina pro boj s extremismem zemí V4 a Rakouska

Tato pracovní skupina se schází jedenkrát ročně pod gescí ČR, respektive Ministerstva vnitra ČR. Její jednání jsou pro veřejnost uzavřená.

Na svém zasedání v únoru 2003 vyhodnotila především součinnost zaměřenou na zajištění bezpečného průběhu summitu NATO, který se konal v Praze na podzim r. 2002. V závěrečném komuniké se účastníci jednání dohodli na dalším fungování národních kontaktních míst a na zintenzivnění vzájemné komunikace a rovněž na věnování pozornosti problematice zneužívání internetu extremisty.

Další řádné zasedání této pracovní skupiny se uskutečnilo ve dnech 25. – 26. února 2004. Zástupci České republiky, Slovenska, Polska, Maďarska a Rakouska se zabývali situací v oblasti extremismu a jejími současnými trendy. Dospěli k závěru, že v žádné z participujících zemí nepředstavují protagonisté extremismu ohrožení pro demokratické základy státu. Dohodli se na další činnosti pracovní skupiny v rámci Evropské unie jako expertní skupiny na nadnárodní úrovni, která umožňuje vzájemnou informovanost a vyhodnocování bezpečnostních rizik spjatých s fenoménem extremismu ve střeoevropském geopolitickém prostoru. Po obšírné diskusi stanovili priority pro rok 2004, jimž budou

věnovat zvýšenou pozornost. Staly se jimi islámský extremismus, antisemitismus, antiglobalismus a zneužívání internetu a moderních informačních technologií extremistickými skupinami. Na závěr jednání zástupci všech zúčastněných zemí deklarovali svou připravenost soustředit se i nadále na zrychlenou výměnu operativních informací v mezích platného národního práva a na spolupráci expertů zabývajících se odhalováním zneužívání moderních komunikačních prostředků k šíření rasistických, antisemitských a xenofobních idejí. Jako příspěvek ke vstupu do EU pojali záměr vypracovat stručnou informaci o stávajícím legislativním a institucionálním zabezpečení problematiky rasismu, xenofobie a extremismu ve svých zemích.

V současné době lze identifikovat některé shodné trendy, které se více nebo méně ve spojitosti s extremismem prosazovaly a prosazují. Jedná se např. o nadnárodní kontakty extremistických subjektů a jedinců, zneužívání internetu ke komunikaci a propagaci idejí, které zastávají; u pravicových extremistů zvyšující se konspirativnost, snaha nezviditelnovat se trestnými činy, působit v malých skupinkách, spíše izolovaně, generační obměna, provázená nárůstem počtu nezletilých příznivců této scény; zvyšující se radikálnost některých levicově extremistických skupin, o níž svědčí případy mající prvky ekologického extremismu. V obecnosti lze konstatovat, že orgány činné v trestním řízení těchto zemí mají při potírání projevů extremismu podobné problémy.

5.2.2 Poradní orgány působící v rámci Ministerstva vnitra

Komise pro boj s extremismem, rasismem a xenofobií (dále jen „Komise“)

V r. 2003 se jednotliví členové této meziresortní Komise průběžně věnovali problematice extremismu, vyhodnocovali její trendy, zabývali se adekvátními postupy a řešeními nových faktorů spjatých s extremistickou scénou a s nimi související trestnou činností. Na prahu r. 2004 (15.1.) se uskutečnilo jednání Komise, na němž její členové vyhodnotili situaci v r. 2003 a trendy, které lze v oblasti extremismu očekávat v r. 2004. **Rok 2003 byl v oblasti extremismu konsensuálně vyhodnocen jako rok, v němž nedošlo k podstatným změnám, anebo výkyvům a stávající opatření byla vnímána jako dostačující.**

Členové Komise schválili návrh priorit v oblasti extremismu na rok 2004. Patří mezi ně islámský extremismus, antisemitismus, zneužívání internetu extremisty, problematika tzv. sekt a nových náboženských hnutí, pokračující monitoring celé extremistické scény a s tím spjatých jevů. Dále schválili návrh Ministerstva vnitra na přičlenění Zprávy o problematice extremismu na území ČR v podobě zredukované „Informace o problematice extremismu na území České republiky v roce 2003“ jako přílohy ke Zprávě o situaci v oblasti veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti.

Další jednání Komise se uskuteční na konci června 2004.

Pracovní skupina Rady vlády ČR pro záležitosti romské komunity pro oblast vnitra a Policie ČR

V roce 2003 byla v souvislosti s reformou veřejné správy a rozpadem sítě romských poradců okresních úřadů transformována do nové podoby. Nyní má 25 členů a předsedou je I. náměstek ministra vnitra (členové: romští koordinátoři krajských úřadů, pracovníci Ministerstva vnitra a Policie ČR a zaměstnanci sekretariátu Rady vlády pro záležitosti romské komunity). Skupina se v r. 2003 zabývala např. migrací českých Romů do zahraničí, imigrací slovenských Romů do ČR, extremistickými tendencemi v regionech, neúnosnou sociální situací hrozící přerůst v bezpečnostní riziko, drogovou problematikou, problematikou lichvy apod.

Komise ministra vnitra pro přípravu a realizaci politiky vlády ČR v oblasti integrace cizinců a rozvoje vztahů mezi komunitami (Komise)

V r. 2003 představovala významnou platformu pro koordinaci koncepční a praktické činnosti příslušných ministerstev a dalších orgánů a institucí na podporu integrace cizinců v ČR. Činnost *Komise* byla zaměřena zejména na připomínkování koncepčních materiálů ministerstev a dalších orgánů a institucí vyplývajících z usnesení vlády ČR ze dne 13. ledna 2003 č. 55 k účinnosti Koncepce integrace cizinců na území ČR a další rozvoj této koncepce po vstupu ČR do EU.¹⁶ Významná pozornost *Komise* byla věnována projednávání projektů na podporu integrace cizinců. Tematické zaměření projektů bylo rozvíjeno v souladu s již dříve přijatými *Plány integračních politik ministerstev* a potřebami *Koncepce integrace cizinců*. Nejvýznamnějšími realizátory projektů byly nestátní neziskové organizace. Projekty byly zaměřeny např. na poskytování sociálního a právního poradenství pro cizince; na podporu multikulturních aktivit, na rozvoj vztahů cizinců a jejich komunit s občany majority a na podporu prevence intolerance, rasismu a diskriminace cizinců.

5.2.3 Ostatní

Uplatňování státní moci na úseku práva sdružovacího

Ve spojitosti se subjekty registrovanými podle zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích, ve znění pozdějších předpisů, nezaznamenalo Ministerstvo vnitra v r. 2003 nedovolené aktivity vztahující se k problematice extremismu. Nevyskytl se ani případ, kdy by bylo třeba uplatnit zásah do jejich činnosti ve smyslu zákonné úpravy na základě nepřípustné změny stanov z hlediska proklamovaného cíle činnosti.

Problematika diváckého násilí

V r. 2003 Ministerstvo vnitra věnovalo pozornost diváckému násilí jak po stránce preventivní, tak represivní. Zpracovalo materiál „Analýza současných nástrojů regulace pořádání velkých sportovních utkání“. Vyplývalo z ní, že existuje řada nástrojů legislativní nebo regulativní povahy, které umožňují postih pachatelů a do značné míry i prevenci. V rámci rekodifikace trestního zákona byly podány některé návrhy na zpřesnění (např. kvalifikovaná skutková podstata tr.činu. výtržnictví). Řada z těchto nástrojů nebyla dostatečně využívána. Jednalo se např. o udělování zákazů vstupu usvědčeným výtržníkům či oprávnění obcí upravovat oblast místních záležitostí veřejného pořádku při sportovních utkáních vyhláškou.

V roce 2003 pokračovala spolupráce s Velkou Británií při prevenci diváckého násilí. V únoru se uskutečnil seminář za účasti britských expertů zaměřený na bezpečnost na fotbalových stadionech a na problematiku pořadatelské služby. V prosinci se uskutečnila na nejvyšší úrovni návštěva delegace Ministerstva vnitra a Policie ČR do Velké Británie zaměřená na posouzení komplexu opatření přijímaných ve Velké Británii k prevenci diváckého násilí a zvyšování bezpečnosti na stadionech.

V rámci Rady Evropy pokračovalo zastupování ČR ve Stálém výboru Evropské úmluvy k diváckému násilí. Představitel Ministerstva vnitra ČR byl zvolen na druhé funkční období I. místopředsedou výboru.

---

¹⁶Např. materiály *Analýza situace a postavení cizinců dlouhodobě žijících na území ČR, Návrhy legislativních a praktických opatření ministerstev v rámci Koncepce v souvislosti se vstupem ČR do EU a Plány integrační politiky ministerstev v letech 2004 až 2006.*

V rámci prevence diváckého násilí na stadionech byl v r. 2003 jeden projekt podpořen částkou 40 000,-Kč jako doplňková aktivita k projektu Junior Fan klubu Olomouc. Pro rok 2004 se připravuje obdobný projekt v Liberci.

Národní strategie pro práci Policie ČR ve vztahu k etnickým menšinám (Strategie)¹⁷

Ministerstvo vnitra a Policejní prezidium věnovaly pozornost naplňování cílů tohoto dokumentu, jehož smyslem je prosadit v řadách české policie principy moderní policejní práce v multikulturní společnosti a vytvořit rámec preventivních policejních aktivit, které by v dané problematice představovaly protiváhu represivnímu pojetí policejní práce. Jednalo se o realizaci pilotních projektů „Plán činnosti Policie ČR ve vztahu k národnostním a etnickým menšinám“, „Styčný důstojník pro problematiku menšin“ a „Asistent Policie ČR pro potírání lichvy v sociálně vyloučených romských komunitách“.¹⁸ Do realizace těchto projektů byli zapojeni vybraní policejní specialisté, zabývající se problematikou extremismu.

Styčný důstojník je policista zaměřující se ve své činnosti plně na systémový preventivní přístup Policie ČR k problematice národnostních a etnických menšin v daném regionu. Lze ho využít jako kompetentního konzultanta při řešení všech záležitostí, které se z pohledu Policie ČR týkají problematiky menšin. Je vybaven dobrou znalostí místní komunity a dokáže se v ní rychle orientovat. Příslušníci národnostních a etnických menšin mají možnost kontaktovat styčného důstojníka s žádostí o pomoc, mj. i v případě, že se stanou obětí či svědkem rasově motivovaných tr. činů. Obdobnou pomoc mohou obětem a svědkům rasově motivovaných tr. činů poskytnout i asistenti policie. Jejich hlavní úlohou je zprostředkování kontaktů s policií pro ty členy romské komunity, kteří o to projeví zájem. Jejich úkolem je i spolupracovat s policií při ochraně svědků a obětí trestné činnosti, tedy i extremistické trestné činnosti, z řad romské komunity.

Pro úspěšnou implementaci preventivních opatření ve vztahu k národnostním a etnickým menšinám je nezbytným předpokladem, aby byl policejní sbor oproštěn od příslušníků s xenofobní či dokonce rasistickou hodnotovou orientací. V rámci Strategie je realizováno několik opatření pro efektivní zabránění možným projevům xenofobie v řadách Policie ČR.

V průběhu roku 2004 bude vypracován etický kodex policisty a v červnu roku 2004 budou k dispozici výsledky sociologického šetření problematiky vztahu Policie ČR a národnostních menšin a cizinců v ČR. Informaci o průběžném naplňování záměrů Strategie předloží ministr vnitra vládě ČR do 31. července 2004.

Problém extremismu v systému prevence

V r. 2003 Ministerstvo vnitra, nesoucí gesci za činnost Republikového výboru pro prevenci kriminality, pokračovalo v realizaci Programu prevence kriminality na místní úrovni, do něhož jsou zařazována města s nejvyšší mírou spáchané trestné činnosti a s kumulací dalších sociálně patologických jevů (nezaměstnanost, chudoba, extremistické projevy, sociálně vyloučené romské komunity. V r. 2003 probíhal program v 93 městech, z nichž 33 realizovalo 40 projektů zaměřených na romskou komunitu. Státní dotace činila 3 306 000 Kč.

Podporu získaly projekty zaměřené jednak na zlepšení interetnických vztahů, překonání předsudků, omezení xenofobie, zvýšení tolerance na straně majority, jednak na emancipaci, vzdělání a nalezení svého místa ve společnosti pro romskou minoritu. Smyslem je odstranit nebo zmírnit sociální vyloučení romských komunit, jehož následkem je i zvýšené nebezpečí rasových a extremistických nálad. Projekty byly zaměřeny především na děti a mládež, jejichž hodnotový a návykový systém je pozitivním změnám nejpřístupnější.

¹⁷ Viz usnesení vlády č.85 ze dne 22.1.2003. Na projektech spjatých s jejím uváděním v život se podíleli policejní specialisté zabývající se problematikou extremismu a s ním spjatou tr. činností.

¹⁸ Oficiální vyhodnocení o průběžném naplňování záměrů Strategie předloží ministr vnitra vládě ČR do 31. července 2004.

Od r. 2004 bude souběžně s Programem prevence kriminality na místní úrovni probíhat nový program „Partnerství“. Ten více akcentuje analytickou a iniciační roli Policie ČR od jejich základních součástí, předpokládá úzkou spolupráci Policie ČR se samosprávami a občanskou společností. Rovněž akcentuje prvky „community policing“ v policejní práci – policie jako služba veřejnosti a partner při řešení problémů.

Projekty v oblasti vzdělávání

Cíl vzdělávacích projektů a výcvikových aktivit se v r. 2003 nezměnil. Bylo jím, stejně jako v předchozím roce, prosazení nového filozofického pojetí policejní práce, jejíž prioritou je uspokojování občanských potřeb. Projekty realizované na základě mezinárodní spolupráce s lektory z Nizozemí, Francie a Norska se soustředily především na práci policie v multikulturní společnosti, práci policie s menšinami a policejní etiku. Ve Velké Británii absolvovalo osm policistů – trenérů pro vzdělávání v oblasti policejní práce ve vztahu k menšinám školení zaměřené na metodiku lektorské činnosti.

V rámci česko – nizozemského projektu (Středisko pro lidská práva a profesní etiku jako expertní centrum pro potřeby vzdělávání příslušníků Policie ČR v oblasti lidských práv, práv menšin a jejich ochrany a profesní etiky) zahájilo svou činnost Profesionální dokumentační a informační středisko pro výchovu k lidským právům, jehož hlavními gestory jsou MV ČR a SPŠ v Praze.

Mezi další významné aktivity, spjaté se zkvalitňováním policejního vzdělávání, patřilo zahájení plnění úkolů vyplývajících z dokumentu „Národní strategie pro práci Policie ČR ve vztahu k etnickým a národnostním menšinám“ (analýza stávajících učebních dokumentů a návrh na vypracování dalších studijních materiálů; doplnění profilu absolventa nové základní odborné přípravy s ohledem na dodržování lidských práv a práv menšin a zařazení problematiky menšin do instrukčně metodických zaměstnání učitelů středních policejních škol).

V r. 2003 se uskutečnily např. kurz „Multikulturní výchova – extremismus – rasismus“, ve spolupráci s Židovskou obcí a Židovským muzeem dva dvoudenní semináře zabývající se problematikou vztahu příslušníků Policie ČR k etnickým, kulturním a náboženským menšinám, se zaměřením na zobecnitelné prvky antisemitismu.

Ve Střední policejní škole MV v Brně pokračovaly jednoměsíční kurzy „Příprava občanů národnostních menšin k přijetí do služebního poměru příslušníků Policie ČR.

V r. 2004 budou pokračovat vzdělávací aktivity zabezpečující českým policistům, střednímu i vyššímu policejnímu managementu efektivní přenos zahraničních zkušeností z oblasti bezpečnostní problematiky, extremismus nevyjímaje.

Mediální aktivity

Problematika extremismu byla medializována Ministerstvem vnitra jak na jeho webových stránkách, tak Radiu vnitro (např. seriál reportáží ke Zprávě o problematice extremismu, příspěvky na téma diváckého násilí). Průběžně byly zodpovídaný dotazy novinářů či občanů (k problematice extremismu, pácháním tr. činností s extremistickým podtextem policisty, opatřením Policie ČR při vystoupení extremistických hudebních skupin apod.). Jedním z témat pro děti základních škol „Jak to vidím Já“ byla problematika diváckého násilí, k níž odbor tisku a public relations připravil brožuru pro učitele. Do základních škol a organizací, zabývajících se volnočasovými aktivitami dětí, byl rozeslán stolní kalendář, v němž byly zveřejněny obrázky z předcházejících kol soutěže na téma extremismus, rasismus. V průběhu celého roku 2003 se Ministerstvo vnitra snažilo přibližovat sdělovacím prostředkům a občanům nejen život v azylových zařízeních, ale i samotné žadatele o azyl, a snížit tak práh negativního vnímání těchto cizinců českou společností.

Ministerstvo vnitra kromě internetových stránek a resortních časopisů Policista a Kriminalistika disponuje také Tiskovým servisem prevence kriminality. Ročně je vydáno více než 30 tiskových servisů, které jsou distribuovány na cca 700 míst v ČR (e-mailem a poštou).

Tiskový servis je zasílán médiím, představitelům samosprávy a složkám Policie ČR. Tématům extremismu, rasismu a xenofobie bylo věnováno 17 příspěvků.

5.2.4 Zabezpečení problematiky extremismu v rámci Policie ČR

Jak organizační zázemí, tak personální zabezpečení problematiky extremismu nedoznaly podstatných změn. V průběhu reorganizace, k níž došlo na Policejním prezidiu ČR ke konci r. 2003, bylo, v rámci Úřadu služby kriminální policie a vyšetřování (ÚKSPV), vytvořeno oddělení mládeže, mravnostní trestné činnosti a extremistické kriminality, do něhož přešla jako celek skupina odhalování extremistické kriminality, jejíž pracovníci se nadále věnují v plném rozsahu problematice extremismu. Daná problematika je v rámci Policie ČR zabezpečena na dobré úrovni, na Policejním prezidiu ČR, krajských správách Policie ČR a okresech působí, stejně jako v předchozích letech, celkem 140 policejních specialistů.

5.3 Ministerstvo spravedlnosti a Nejvyšší státní zastupitelství

5.3.1 Ministerstvo spravedlnosti (MS)

Soudní statistiky

V roce 2003 bylo soudy pravomocně odsouzeno 158 osob za trestné činy s rasovým kontextem (-36, 194 osob v r. 2002), tj. cca 2,4% z celkového počtu 66 131 pravomocně odsouzených osob. Z uvedeného počtu bylo odsouzeno 26 mladistvých (-11; 37 mladistvých v r. 2002), tj. 16,5%. 31 odsouzených osob bylo soudem označeno za recidivisty (+2; 29 osob v r. 2002). Z hlediska státní příslušnosti bylo 155 pachatelů občany ČR. Nejčastěji byli pachatelé odsouzeni soudy Severomoravského kraje (85) a dále krajů Východočeského (22) a Jihočeského (18).

Nejvíce osob (64) bylo odsouzeno pro trestné činy podpory a propagace hnutí směřujících k potlačení práv a svobod člověka dle § 260 a § 261 tr. z., 38 osob bylo odsouzeno pro tr. čin násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci dle § 196 tr. z., 22 osob pro tr. čin hanobení národa, etnické skupiny, rasy a přesvědčení dle § 198 a dle § 198a tr. z. (podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod), 14 osob za tr. činy ublížení na zdraví dle § 222 odst. 2 tr.z., 7 osob dle § 221 odst. 2 tr. z. s rasovým motivem. Dále bylo odsouzeno 6 osob pro tr. čin porušování domovní svobody dle § 238 tr.z., 2 osoby pro tr. činy výtržnictví dle § 202 tr.z., 3 osoby pro tr. čin útoku na veřejného činitele dle § 155 tr.z. a jedna osoba pro tr. čin obecného ohrožení dle § 179 tr. z., a to vždy s rasovým kontextem.

Za uvedené tr. činy byl 22 osobám – 13,9% (+5; 17 osobám v r. 2002) uložen nepodmíněný trest odnětí svobody, 91 odsouzeným trest odnětí svobody s podmíněným odkladem, 34 pachatelům trest obecně prospěšné práce, 2 osobám peněžitý trest a u 8 mladistvých pachatelů bylo upuštěno od potrestání. Pod vlivem alkoholu se trestné činnosti dopustilo 88 osob (55,7%).

Aktivita Ministerstva spravedlnosti

Trestné činnosti s extremistickým podtextem je věnována soustavná pozornost v rámci pravidelného pololetního a celoročního vyhodnocování činnosti soudů (pracovní porady s předsedy krajských soudů a následně porady předsedů krajských soudů s předsedy okresních soudů, průběžná dohledová činnost Ministerstva spravedlnosti mezi jejíž priority patří věnování zvýšené pozornosti plynulosti vyřizování trestních věcí soudy, zejména s extremistickým podtextem).

Předmětem prověřkové činnosti plynulosti vyřizování trestních věcí, jejichž součástí jsou věci s rasovým kontextem, byly v r. 2003 nevyřízené věci starší 5 let u vybraných

okresních a krajských soudů a nenastoupené tresty odnětí svobody ve lhůtě delší než 5 let, s přijetím opatření ke zrychlení tr. řízení.

5.3.2 Nejvyšší státní zastupitelství (NSZ)¹⁹

V roce 2003, ve srovnání s r. 2002, nebyly zaznamenány podstatné změny, podíl všech rasově, národnostně či jinou nenávisť motivovaných trestných činů na celkovém objemu kriminality nedosahoval 1%. Tyto trestné činy se i nadále vyskytovaly v různých regionech velmi nerovnoměrně, jednalo se o tr. činy spáchané osobami z řad mladistvých nebo osob blízkých věku mladistvých, téměř výhradně z řad příslušníků hnutí skinheads a tzv. situační konflikty.

Práci státních zastupitelství stejně jako v předchozím roce ztěžovaly problémy spjaté s objasňováním a stíháním této trestné činnosti. I v případech, kdy byl charakter některých akcí zcela nepochybně rasistický, narážely na obtížnost dokazování této tr. činnosti. Účastníci takovýchto akcí jsou vždy velmi přesně informováni o možném trestním postihu. Proto užívají pozměněnou symboliku, hesla v angličtině, různé znaky, které mají přesný význam v jejich komunitě, obecné veřejnosti však nejsou známy. Charakteristickým je např. zaměňování hesla „Sieg - heil“ za „Skin – Head“.

Trestní stíhání bylo konáno, zejména v případě trestných činů podle § 261 tr. zák., zpravidla proti neorganizovaným jednáním výtržnického charakteru, kdy forma páčání tohoto trestného činu spočívala stejně jako v uplynulých letech, především v pronášení nacistického pozdravu „Sieg - heil“ nebo „Heil Hitler“ na veřejnosti, zpravidla pod vlivem alkoholu.

Při postihu verbálních trestných činů a jiných jednání, u kterých je protiprávnost spatřována v tom, že pachatel podporuje nebo propaguje hnutí ve smyslu § 260 tr. zák. nebo veřejně projevuje sympatie k tomuto hnutí, docházelo někdy k tomu, že policejní orgány označovaly bez dalšího za trestné jednání spočívající pouze v nošení oděvu se spornou symbolikou, aniž by šlo o veřejně známé symboly hnutí ve smyslu § 260 tr. zák., což představovalo nedůvodné rozšiřování trestní represe na jednání, která nejsou ani společensky nebezpečná a navíc směřuje trestní represe nikoli vůči skutečným pachatelům jako organizátorům, či propagátorům těchto hnutí.

Trestná činnost spočívající v rozšiřování tiskovin, CD apod. s extremistickým či rasovým obsahem se vyskytovala rovnoměrně v obvodech všech krajských státních zastupitelství, nejčtenější byla v obvodu KSZ v Plzni, KSZ v Brně a KSZ v Ostravě.

V r. 2003 pokračovala již tradiční spolupráce s Ministerstvem vnitra, které Nejvyššímu státnímu zastupitelství postupovalo měsíční přehledy hlášení orgánů PČR o výskytu případů s prvky extremismu, rasismu a xenofobie v jednotlivých krajích. Tyto přehledy byly významným podkladovým materiálem pro získávání poznatků o uvedeném druhu trestné činnosti a sloužily také k vyhodnocení, kterým případům je nutno věnovat výraznější pozornost v rámci výkonu dohledu nad nižšími stupni státního zastupitelství. Většina takových případů se sleduje až do právní moci rozhodnutí a velmi důsledně se zvažuje případné podání mimořádného opravného prostředku.

V případě potřeby se státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství, specialista na uvedenou trestnou činnost, účastní jednání podle aktuálních požadavků a zadaných úkolů v této oblasti. Při potírání kriminality tohoto druhu se rovněž osvědčila specializace státních

---

¹⁹ Podrobné údaje k činnosti státních zastupitelství budou zveřejněny na přelomu května a června ve výroční zprávě za rok 2003, zpracovávané Nejvyšším státním zastupitelstvím. Budou zde uvedeny zásadní trendy vývoje této formy kriminality, nové jevy zjištěné při postihu a obtíže, s nimiž se státní zástupci u tohoto druhu trestné činnosti potýkají. Zvláště budou zmíněny problémy týkající se postihu vydavatelů tiskovin, nosičů CD, CD-ROM nebo DVD s extremistickým obsahem.

zástupců na všech stupních soustavy státního zastupitelství, zabezpečující zpracování uvedené problematiky erudovanými odborníky.

V platnosti zůstává pokyn obecné povahy nejvyššího státního zástupce č. 3/1995. Příloha tohoto obecné povahy poř. č. 8/2001 ze dne 13. prosince 2001, jímž se upravuje postup státních zástupců v trestním řízení při využívání oprávnění nejvyššího státního zástupce podle § 174a trestního řádu, ve znění pozdějších změn, obsahuje seznam trestných činů, v nichž Nejvyšší státní zastupitelství vždy přezkoumá všechna usnesení o zastavení trestního stíhání nebo o postoupení věci jinému orgánu na základě vyšetřovacího spisu. Rasově motivovaná trestná činnost je v tomto seznamu uvedena. Nemůže proto nastat situace, aby v konkrétní trestní věci tohoto druhu trestné činnosti došlo k zastavení trestního stíhání nebo postoupení věci jako přestupku v přípravném řízení, aniž by takové rozhodnutí bylo obligatorně Nejvyšším státním zastupitelstvím přezkoumáno na základě spisového materiálu.

Pozornost ze strany státních zástupců byla věnována případům uvedeného druhu trestné činnosti rovněž v řízení před soudem. Je využíváno možností uplatnění řádných opravných prostředků a důsledně se zvažují rovněž mimořádné opravné prostředky, byť po zrušení ustanovení trestního řádu, která umožňovala podat v neprospěch odsouzených pachatelů stížnost pro porušení zákona, je jedinou možností dovolání, avšak s ohledem na právní úpravu tohoto institutu, je jeho použití značně problematické.

Nová oprávnění daná nejvyššímu státnímu zástupci novelou zákona o státním zastupitelství, konkrétně ustanovení § 12 odst. 3 zákona č. 283/1993 Sb., ve znění zákona č. 14/2002 Sb. (možnost nařídit provedení kontroly kterékoli skončené věci a přijmout opatření k nápravě případných pochybení) nemusela být v r. 2003 využita. Jsou významným prostředkem pro náležité přezkoumání postupu policejních orgánů a státních zástupců zejména v případech, ve kterých byla věc odložena podle § 159a tr. ř. a nebylo zahájeno trestní stíhání, ač pro postup podle § 160 odst. 1 tr. ř. byly splněny všechny zákonné podmínky.

Přehled o stíhaných a obžalovaných osobách pro trestné činy spáchané z rasových, národnostních a jiných pohnutek ²⁰												
ČR	§ 196/2		§ 196/3		§ 198		§ 198a		§ 219/2g		§ 221/2b	
	stíháno	obžal.	stíháno	obžal.	stíháno	obžal.	stíháno	obžal.	stíháno	obžal.	stíháno	obžal.
1989					44	25						
1990					14	1						
1991					6	4	0	0				
1992					1	1	1	0			3	2
1993					15	9	8	4			1	0
1994					40	36	13	12			3	3
1995	177	162	18	17	112	108	28	22	0	0	13	12
1996	210	179	18	17	74	66	30	29	1	1	90	82
1997	150	119	29	19	107	103	25	20	0	0	56	55
1998	126	111	3	0	124	90	7	6	3	2	40	36
1999	139	123	24	24	103	91	12	11	2	2	42	42
2000	98	84	24	24	150	129	19	14	0	0	22	13
2001	95	92	0	0	127	118	19	16	0	0	28	27
2002	85	81	3	3	105	98	4	3	2	2	21	20
2003	64	56	0	0	81	77	8	7	0	0	28	27
+ - 2002	-24,7%	-30,9%	-100,0%	-100%	-22,9%	-21,4%	100,0%	133,3%	-100,0%	-100,0%	33,3%	35,0%

²⁰ Statistika Nejvyššího státního zastupitelství, stejně jako statistiky soudní, má jiný horizont vykazování než statistika policejní. Není pro ní rozhodná doba, kdy se skutek stal, ale kdy státní zástupce zpracoval obžalobu, rozhodnutí o zastavení apod.

ČR	§ 222/2b		§ 235/2f		§ 257/2b		§ 260		§ 261		§261a	
	stíháno	obžal.	stíháno	obžal.	stíháno	obžal.	stíháno	obžal.	stíháno	obžal.	stíháno	obžal.
1989							6	4	33	30	0	0
1990							3	1	7	2	0	0
1991							1	0	3	1	0	0
1992	0	0					2	0	14	12	0	0
1993	3	1					8	5	11	6	0	0
1994	13	12					34	32	13	13	0	0
1995	23	23	0	0	6	5	13	11	118	101	0	0
1996	42	41	1	1	27	25	30	27	93	84	0	0
1997	45	43	5	5	18	15	29	18	105	98	0	0
1998	28	28	6	6	16	16	27	15	155	129	0	0
1999	30	28	1	0	16	16	52	37	159	136	0	0
2000	12	12	0	0	7	6	79	67	124	102	0	0
2001	6	6	3	3	2	2	51	41	198	164	1	0
2002	24	24	2	2	3	3	75	67	143	132	1	1
2003	13	13	0	0	6	4	28	17	96	84	1	1
+ - 2002	-45,8%	-45,8%	-100%	-100%	100,0%	33,3%	-62,7%	-74,6%	-32,9%	-36,4%	0,0%	0,0%

5.4 Ministerstvo zahraničních věcí (MZV)

Ministerstvo zahraničních věcí se podílelo na řadě aktivit konaných např. na úrovni Organizace spojených národů (OSN), Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE) či Rady Evropy (RE).

Ve dnech 24. – 26. září 2003 hostilo ministerstvo regionální seminář pořádaný úřadem Vysokého komisaře OSN pro lidská práva, který byl věnován realizaci závěrů Světové konference OSN proti rasismu, rasové diskriminaci, xenofobii a související nesnášenlivosti. Byl koncipován pro skupinu států východní a jižní Evropy (dle regionálního členění OSN). Obsahovou náplň semináře tvořily tři tématické bloky: 1. Práva příslušníků národnostních, etnických, náboženských a jazykových menšin, 2. Romové: problémy a perspektivy na cestě k rovnosti, 3. Xenofobie, přičemž problematika rasismu a extremismu se ve větší či menší míře promítla do všech částí jednání. Jednalo se o seminář expertní, na němž ke každému z témat vystoupil jeden z odborníků, věnujících se dlouhodobě dané problematice, což umožnilo diskutovat o problému velmi podrobně a konkrétně.²¹

Ke klíčovým tématům Lidské dimenze OBSE patřila problematika národnostních a etnických menšin. Postavením romské menšiny se zabývá **Kontaktní místo pro záležitosti Romů a Sintí**, jehož činnost podpořilo MZV v roce 2003 finančním příspěvkem ve výši 10 tisíc USD.

V listopadu 2003 byla uzavřena dvouletá jednání o **Akčním plánu OBSE pro zlepšení postavení Romů a Sintí**, na jehož vypracování se aktivně podíleli též zástupci MZV. Jde o dokument postavený na principu plné aktivní účasti příslušníků romské komunity na přípravě a provádění projektů a opatření ke zlepšení jejich postavení.

V Radě Evropy se MZV aktivně podílelo na jednáních směřujících k ustavení reprezentativního orgánu pro Romy na mezinárodní úrovni – Evropského romského fóra. Cílem této iniciativy má být posílení participace Romů na veřejných rozhodovacích procesech

²¹ Závěry přijaté na semináři - viz www.mzv.cz

v Evropě na všech úrovních (mezinárodní, národní i místní), pokud jde o záležitosti, které se Romů dotýkají.

V současné době je projednáván návrh dohody upravující vztahy mezi výše uvedeným fórem a Radou Evropy, podle něhož Rada Evropy poskytne organizaci technické zázemí (prostory, výpočetní techniku apod.) a personální i finanční podporu. V rozpočtu Rady Evropy byly vymezeny finanční prostředky pro účely financování fóra, které budou k dispozici v případě, že fórum v následujícím roce vznikne.

Ministerstvo zahraničních věcí, ve spolupráci s Odborem lidských práv Úřadu vlády ČR, počalo v r. 2003 připravovat **návrh Akčního plánu k boji s rasismem**. K vytvoření takového plánu vyzývají státy OSN závěrečné dokumenty Evropské a Světové konference proti rasismu. Plán bude koncipován pro 2-leté období a stanoví některé dílčí úkoly s motivací přispět k boji s rasismem, xenofobií a netolerancí v ČR. Po dvou letech bude plnění úkolů vyhodnoceno a plán s ohledem na momentální situaci aktualizován.

5.5 Ministerstvo obrany (MO)

V resortu obrany byla v r. 2003, stejně jako v předchozím roce, věnována pozornost ochraně lidských práv a prevenci sociálně patologických jevů. Problematika rasismu, xenofobie, extremismu byla zohledněna ve všech vzdělávacích programech Armády ČR, věnována jí byla patřičná pozornost jak na středních, tak vysokých vojenských školách. Speciální pozornost byla v tomto směru zaměřena na vojáky z povolání, kteří se připravovali k nástupu do zahraničních misí.

V útvech a jednotkách Armády ČR nebyla vojenskými zpravodajskými službami, ani Vojenskou policií zjištěna činnost extremistických skupin. V r. 2003 byl zaznamenán jeden případ podezření z trestné činnosti s extremistickým podtextem.

Dne 11.2.2003 dva vojáci základní služby slovně uráželi v hotelu v Jincích obsluhu romské národnosti. Oba vojáci jsou podezřelí z tr. činu hanobení národa, etnické skupiny, rasy a přesvědčení dle § 198 odst.1 tr. zákona. Věc je v šetření.

5.6 Preventivní aktivity

Příspěvek resortů školství, mládeže a tělovýchovy, kultury a práce a sociálních věcí při řešení problematiky extremismu tradičně spočívá v oblasti prevence. Jejich podíl je velmi významný, neboť ve své podstatě přispívá k vytváření příznivého klima pro bezkonfliktní akceptaci jinakosti ve společnosti a k eliminaci rasistických, xenofobních a jiných extremistických názorů. V průběhu roku 2003 nedošlo, ve srovnání s r. 2002, v agendě těchto resortů k výraznějším, anebo podstatnějším změnám v jejich činnostech zaměřených na prevenci extremismu.

5.6.1 Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT)

Obecně

V r. 2003 byla zpracována reforma a modernizace cílů a obsahu o vzdělávání, obsažená v návrhu zákona o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání a o změně některých zákonů (zákon o počátečním vzdělávání). Nově zde byly upraveny zákonem podmínky menšinového školství.

Usnesením vlády ČR č. 343 ze dne 7.4.2003 byla přijata vládou České republiky Koncepce státní politiky pro oblast dětí a mládeže do roku 2007, kde jsou zohledněni mládež z národnostních menšin, mladí migranti, běženci a mládež a vstup České republiky do Evropské unie.

Oddělení pro vzdělávání menšin

Pro lepší komunikaci se zástupci menšin a zejména z důvodu koncepčních, ale i pro zkvalitnění administrace dotačních programů a náležitě kontrolní činnosti, zřídilo MŠMT s účinností od 21. listopadu 2003 oddělení pro vzdělávání národnostních menšin a multikulturní výchovy, které je součástí odboru předškolního, základního a uměleckého vzdělávání.

Oblast vzdělávací

V roce 2003 byl zpracován Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, zohledňující výchovu k toleranci a proti rasismu ve vzdělávací oblasti „Člověk a společnost“ v oboru Výchova k občanství, který je v současné době pilotně ověřován. Pro oblast středního vzdělávání je připravován obdobný program.

Vzdělávání Romů je jednou z priorit, na kterou je soustředěno úsilí MŠMT.²² Bylo dosaženo některých pozitivních výsledků v oblasti středoškolského vzdělávání. Prioritou zůstávalo, v souladu s Koncepcí integrace cizinců na území ČR“, vzdělávání cizinců, zejména jejich dětí. Česká školní inspekce získává důležité poznatky, které přispívají k informovanosti ve vztahu k požadavkům a problémům spojeným se vzděláváním dětí cizinců a přináší průběžné monitorování situace ve vzdělávání cizinců v základních a středních školách.

Součástí studijních plánů pregraduální přípravy budoucích učitelů na pedagogických fakultách je výchova k toleranci, proti xenofobii a k podpoře integrace cizinců. Důsledná pozornost je věnována multikulturní výchově na základních a středních školách a odborných učilištích. Multikulturní výchova je na velmi dobré úrovni rozvíjena zejména ve školách s většími počty žáků cizinců, které mají dlouhodobější zkušenosti s jejich vzděláváním. Všestranné podmínky k postupné realizaci efektivní multikulturní výchovy celé české školní populace jsou vytvářeny zejména podporou *programů* směřujících k multikulturní výchově žáků.

Projekty a výzkumy financované MŠMT:

- Monitorování implementace Úmluvy o právech dítěte a stavu, situaci a postavení dětí v České republice“, zpracovaný Institutem dětí a mládeže MŠMT.
- Monitoring efektivity programu přípravných tříd pro děti ze sociokulturně znevýhodněného prostředí,
- Analýza efektivity dotačního programu MŠMT „Podpora romských žáků středních škol“, zpracovaného Fakultou humanitních studií UK.

Přímo ve vztahu ke sledované problematice MŠMT vyvinulo v r. 2003 následující aktivity:

---

²² Sdělení některých mezinárodních organizací, že se ve zvláštních školách nachází nepřiměřeně mnoho žáků romského etnika, jsou dle MŠMT prezentována bez znalosti celé problematiky a reálné situace v českých školách a současného vzdělávacího systému v ČR. V pěti základních školách, v lokalitách s výrazným zastoupením romského etnika, ve spolupráci s občanským sdružením Liga komunitních škol je realizován experimentální projekt školy s celodenním programem (kompletní celodenní provoz školy a školského zařízení včetně stravování a zřízení tzv. klubu matek). Jedná se o formu experimentálního ověřování po dobu dvou let ve školním roce 2002/03 a 2003/04. Přes stávající společenskou kritiku je potřebné upozornit, že romské děti a mládež v ČR jsou gramotné. Většina má ukončené vzdělání a přirozené možnosti pokračovat v získání kvalifikace ve středních školách, především v odborných učilištích a praktických školách s širokou nabídkovou škálou učebních oborů.

- podpořilo cyklus vzdělávacích seminářů pro učitele středních škol k extremismu které organizoval Ústav rozvoje školství při Pedagogické fakultě UK a Národní ústav odborného školství,
- při udělování schvalovací doložky vyžaduje, aby v učebnicích byla zohledněna problematika národností a etnik (učebnice dějepisu, občanské výchovy, literární výchovy jsou posuzovány odborníky z Muzea romské kultury a z Židovského muzea)
- podpořilo Letní školu pro učitele občanské výchovy (na které byla zastoupena problematika extremismu a terorismu), semináře projektu Občan a semináře „Jak vyučovat o holocaustu“ (Památník Terezín),
- Zpracovalo řadu informačních materiálů pro školy, obsahujících metodologii zaměřenou na podporu romských žáků a videokazetu „Extremista“, určenou učitelům základních a středních škol.

Dotační programy MŠMT

V r. 2003 bylo v rámci Programu státní podpory práce s dětmi a mládeží pro nestátní neziskové organizace finančně podpořeno 9 romských občanských sdružení (dotace ve výši 1,1 milionu Kč) a dalších 7 sdružení, pracujících s národnostními menšinami (dotace ve výši 3 miliony Kč).

Program vzdělávání v jazycích národnostních menšin a multikulturní výchovy je určen všem národnostním menšinám žijícím v ČR. Cílem dotačního programu je posilování vědomí obecné lidské sounáležitosti a kultury jiných národů, výchova k vzájemné toleranci a proti rasismu a xenofobii. **Program je koncipován do tří tematických okruhů** V roce 2003 bylo přijato celkem 48 projektů a finančně dotováno částkou ve výši 8 177 650 Kč.

5.6.2 Ministerstvo kultury (MK)

Hromadné sdělovací prostředky

V roce 2003 nedošlo v uvedené oblasti proti roku 2002 k žádným změnám.

Círky a náboženský život

V roce 2003, stejně jako v r. 2002, nebyly zaznamenány problémy s rasistickými, xenofobními či jinak extremistickými projevy u Ministerstva kultury registrovaných či evidovaných subjektů nebo jejich představitelů. Nebyla registrována žádná nová církev ani náboženská společnost a nebylo vydáno žádné rozhodnutí o zamítnutí registrace.²³ Aktivitami neregistrovaných uskupení se resort kultury nezabývá. Avšak formou grantu podporuje činnost Společnosti pro studium sekt a nových náboženských hnutí, od níž, v případě potřeby, čerpá informace.

Činnost registrovaných církví a náboženských společností není Ministerstvo kultury oprávněno monitorovat, je však povinno reagovat na podněty, které by dokládaly výše uvedenou nebezpečnou a protizákonnou činnost, a to nejprve výzvou k jejímu odstranění a následně případně zahájením řízení o zrušení registrace takové církve nebo náboženské společnosti.

5.6.3 Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV)

Reformou veřejné správy bylo metodické vedení sociálních pracovníků převedeno od 1. ledna 2003 z MPSV na krajské úřady. Tím se ministerstvo stalo poradním orgánem a

²³ V rámci registračního správního řízení Ministerstvo kultury vždy zjišťuje informace o případných extremistických, xenofobních, rasistických či jiných podobných nebezpečných projevech skupin ucházejících se o registraci.

nemůže dále přímo ovlivňovat činnosti pracovníků sociálních služeb spadajících do samostatné působnosti obcí a krajů.

Aktivity v roce 2003

Součinnost s Probační a mediační službou

V roce 2003 se zástupci MPSV účastnili jednání pracovních skupin iniciovaných Probační a mediační službou (dále jen PMS). MPSV bylo nápomocno jako poradní a konzultační orgán při tvorbě metodických materiálů PMS důležitých pro realizaci probačních a resocializačních programů (součinnost orgánů sociálně právní ochrany, pracovníků PMS a poskytovatelů sociálních služeb).

Dotiční politika MPSV

V rámci dotační politiky – pilotní / inovativní projekty – vyhlásilo MPSV jako jednu z podporovaných oblastí v roce 2003 také Projekty zaměřené na podporu boje proti extremismu. Byly předloženy 2 projekty, které však nebyly podpořeny.

Centrum včasné intervence

MPSV zařadilo do svého edičního plánu publikaci o vzdělávacím programu, který byl v rámci uvedeného projektu realizován. Vzdělávací program je frekventanty velmi dobře hodnocen a o jeho absolvování je velký zájem (byl opakovaně realizován v roce 2003 a připravován k realizaci v roce 2004). Publikace bude vydána v 1. polovině roku 2004.

Opatření pro předcházení a potírání extremismu v působnosti MPSV ČR pro rok 2004

MPSV bude v rámci dotačního řízení podporovat projekty k předcházení a potírání extremismu skrze prioritu podpora aktivit zaměřených na sociální prevenci a prevenci kriminality.

V rámci Operačního programu Rozvoj lidských zdrojů, priorita 2, opatření 2.1, vyhlásí MPSV výzvu k předkládání projektů v rámci grantového schématu na Odborné vzdělávání pracovníků poskytujících sociální služby. Tato výzva umožní předkládání projektů na vzdělávání pracovníků Probační a mediační služby se zaměřením na určité specifické oblasti, např. na pachatele trestné činnosti s extremistickým podtextem.

VI. Závěr

Česká republika se dnem 1. května 2004 stane právoplatným členem Evropské unie. V této souvislosti lze konstatovat, že situace v ČR nikterak nevybočuje z evropských trendů. Problematika extremismu je zabezpečena jak v rovině preventivní, tak represivní. Přijatá opatření a postupy při řešení dané problematiky jsou srovnatelné s mechanismy stávajících členských států EU.

V r. 2003 nebyly na extremistické scéně zaznamenány podstatné změny. Přetrvávala její nejednotnost a roztržitost, provázená snahami jak pravicově, tak levicově extremistických subjektů o sjednocení a zkvalitnění činnosti. Zdánlivý, vnějškově vnímatelný útlum extremistické scény byl v přímé souvislosti se zvyšováním její zakonspirovanosti. Pro komunikaci využívala co nejintenzivněji síť Internet a dalších dostupných moderních komunikačních prostředků. V aktivitách pravicově extremistického spektra dominovaly v druhé polovině roku hudební produkce se zahraniční účastí.

Nejmilitantnějšími organizacemi zůstávaly neonacistická organizace Národní odpor na straně jedné, a levicově extremistická organizace Antifašistická akce na straně druhé.

Trestná činnost s extremistickým podtextem byla, stejně jako v předchozích letech spjata převážně s příslušníky hnutí skinheads a příslušníky majoritního obyvatelstva bez vazby na pravicově extremistické subjekty. Oběťmi této trestné činnosti byli i nadále především Romové a cizinci tmavé barvy pleti. Rizikovými se však začaly stávat i střety mezi militantními anarchisty a skinheady.

V r. 2003 byl, ve srovnání s r. 2002, zaevidován pokles zjištěných trestných činů o 29,1% (335 v r. 2003, 473 v r. 2002). Snížil se rovněž počet pachatelů o 30,8% (334 v r. 2003, 483 v r. 2002). Ve způsobu ukončení trestního řízení s pachateli převažoval návrh na podání obžaloby. Ve skladbě trestných činů, stejně jako v předchozích letech převažovaly tr. činy dle §260, § 261, §261a (podpora a propagace hnutí směřujících k potlačení práv a svobod člověka) a § 198 (hanobení národa, rasy a přesvědčení). V r. 2003, stejně jako v r. 2002 nedošlo ke spáchání trestného činu pokusu vraždy s rasistickým motivem či trestného činu vraždy s rasistickým motivem. Došlo však k vraždě bezdomovce, u níž sice nebyl rasistický či jiný extremistický motiv prokázán, ale spáchali jí tzv. hooligans.

Orgány státní správy v r. 2003 kontinuálně plnily stávající opatření, která byla vnímána jako dostačující, a v jejich agendě nedošlo v r. 2003 ve vztahu k problematice extremismu k podstatným změnám.

Meziresortní Komise pro boj s extremismem, rasismem a xenofobií, která je poradním orgánem ministra vnitra, poté, co vyhodnotila situaci v oblasti extremismu v r. 2003, konsensuálně stanovila **priority na rok 2004**. Jsou jimi v první řadě **islámský extremismus a antisemitismus, dále zneužívání internetu extremisty, problematika tzv. sekt a nových náboženských hnutí, důsledný monitoring celé extremistické scény**.

Mezinárodně politická situace související s přesunem teroristických aktivit islámských extremistů do Evropy potvrdila správnost stanovení těchto priorit. Obdobně byly stanoveny priority pracovní skupiny pro boj s extremismem zemí V4 a Rakouska na jejím zasedání v únoru 2004. Za dané situace vystupují do popředí zvýšené nároky na monitoring extremistické scény a jejích zahraničních kontaktů a potřeba v co nejširší míře posilovat mezinárodní spolupráci.